

K NÁVRHU STANOV OBČANSKÉHO FÓRA

Občanské fórum je v návrhu stanov datovaném 28.12.1989 charakterizováno jako "občanské politické hnutí", jež není politickou stranou, neuznává princip demokratického centralismu a všestranně rozvíjí samosprávnou horizontální strukturu občanských fór. OF podporuje svobodné volby a jiné demokratické a samosprávné instituce.

Návrh stanov neobsahuje žádnou zmínku o demokratických procedurách, kterými budou vytvářeny a obnovovány orgány ve vertikálním směru (koordinální centra okresních a krajských občanských fór a pražské KC OF). Nejvyšší orgán KC OF v Praze je podle návrhu stanov složen "z vybraných členů KC" a zástupců OF jednotlivých českých a moravských krajů. Tento nejvyšší orgán (sněm) schvaluje a odvolává radu KC OF v Praze, což má být výkonný orgán. Nic dalšího není stanoveno.

Doba akutní revoluční krize, kdy koordinální centrum Občanského fóra v Praze pracovalo jako krizová struktura, a tedy nevyhnutelně nedemokraticky, již minula. Právě hnutí OF má být hlavním garantem nastolení skutečné politické demokracie v naší zemi. Mimoto se zřetelně konstituuje jako významná politická síla, jejíž úloha svobodnými volbami nekončí. Navzdory proklamovanému horizontálnímu charakteru občanského politického hnutí OF vznikla nesmírně vlivná vertikální struktura. Z demokratických principů fungování OF tím spíše nelze slevovat. Pokud se nyní demokratické procedury uvnitř hnutí OF nenastartují, bude zde aktuální nebezpečí oligarchizace celého hnutí a odtržení vůdčí garnitury od miliónového člensívá.

Je zde rovněž otázka, zda je sněm KC OF v Praze dostatečně reprezentativním shromážděním pro schvalování stanov platných a závazných pro celé hnutí OF. Ve sněmu jsou totiž nejsilněji zastoupeni právě "vybraní členové KC" (není jasno, čím a jak mají být v budoucnu vybíráni) a kraje jsou zastoupeny vždy jen několika představiteli. Uvážíme-li nadto, že "krajská, okresní a místní OF se organizují na základě obdobných principů jako KC OF v Praze", je jasné, že tyto představitelé krajů nejspíše být vždy skutečnými a řádně zvolenými představiteli všech OF na území kraje. Existují údajně i některá lokální fóra, jež neuznávají krajská KC OF za své reprezentanty.

Nikdo nebude patrně protestovat proti tomu, že ústavu státu schvaluje parlament. V hnutí OF je nyní situace do jisté míry obdobná: základní organizační normu celého hnutí OF by mělo přijmout reprezentativní shromáždění volených zástupců místních (okresních) OF. Nelze souhlasit s protiargumentem, že na to dnes není čas. Na demokracii, skutečnou, fungující, čas být musí. Je to naprosto zásadní otázka. Tuto demokratickou revoluci provedly miliónové zástupy obyčejných lidí, řadových občanů, kteří měli v rozhodné chvíli dost odvahy politicky vystoupit. Zpočátku tak činili s velkým rizikem. Mnoho z nich bylo a Rumunsko mohlo být i zde. Vystoupili proto, aby vybojovali demokracii, a to co možná nejširší. Nikdo, kdo byl touto revolucí vynesena, nemá právo ji nyní redukovat.

Vcelku lze říci, že neujasněností přetrvávajících z předchozího spontánně-revolučního období je v návrhu stanov dost. Místo aby byly odstraňovány, činí je návrh trvalými. Tyto nedůslednosti se v nastávajícím předvolebním střetnutí mohou velice vymstít. Mohou se stát vítanými argumenty totalitních protivníků, kteří rádi z totalitních tendencí obviní druhé. Vliv těchto neujasněností na vznikající demokratický politický systém rovněž nelze podceňovat.

Petr Kužvart

KAM DOSPĚL KOMUNISMUS

V posledních dnech se mnoho hovoří o tom, kam až dospěl komunismus. Kam až dospěl? Zdá se, že nikam - ocitl se pouze ve slepé uličce, kde se mohl buď vzdát či postavit se na odpor jako zvíře zahnané do úzkých a jednající zcela impulzivně.

Většina lidí se pozastavuje nad tím, jak je možné, že se komunismus projevuje v tak hrůzné podobě jako v Rumunsku. Těmto lidem je třeba vysvětlit, že tato ideologie nikdy nebyla jiná, lepší či humánnější nežli dnes, byla vždy stejná. Komunismus je ve své podstatě založen na totalitě - zotročování i přímé fyzické likvidaci celých skupin obyvatelstva. Svou moc začal budovat před desítkami let právě na teroru duchovním i fyzickým. Za celou dobu své existence se nezměnil ani v nejmenším, pouze se tyto hrůzné průvodní znaky projevovaly někdy ve skrytější, jindy v otevřenější formě. Jeho pravou podstatu poznali v závěru

Jeho pravou podstatu poznali v závěru roku právě občané Rumunska, kde se komunismus ocitl v pozici krvavě lačné šelmy rozhodnuté vraždit až do dalšího z mnoha "vítězných" konců.

Průvodní jevy konce této totalitní ideologie jsou prakticky všude stejné a ve své nejkrutější podobě mohla odcházet ze scény kdekoli, nás nevyjímaje. Kolik chybělo u nás k podobným tragickým událostem se i my patrně časem dozvíme.

Nedivme se tedy masakrům, ke kterým představitelé tohoto "nejdemokratičtějšího a nejhumánnějšího systému světa" sáhli v Rumunsku. Divme se spíše tomu, že ještě někdo může zůstat členem komunistické strany po všem, co v průběhu existence tohoto systému a jmenem

komunistické ideologie bylo páčáno ve všech zemích východního bloku.

Komunismus byl vždy a všude stejný. Pouze v dobách svého největšího "lesku", v dobách nejhlubší pasivity lidí a jejich smíření se s osudem, režim blahosklonně ukazoval svou přívětivou tvář, tvář pána milostivě laskajícího svého poslušného psa.

Nedopusíme, aby se něco podobného ještě někdy opakovalo! Milióny zavražděných a stamilióny lidí po mnoho let tvrdě a nemilosrdně utlačovaných nás k tomu zavazují.

A svůj vlastní postoj? Ten mohu charakterizovat pouze slovy: "Jsem antikomunistou. Ne ve smyslu filozofickém, ale prakticky. Když gauneři filají, že jsou komunisté, kým jiným mohu být nežli antikomunistou?"

Bedřich Karel

ZAPOMENUTÉ TÉMA?

(Návrh na veřejnou diskusi)

Největší čas v dějinách národa je jistě čas probuzení se ke svobodě. S velkou účastí sleduji - tak jako celá německá společnost - toto probuzení v Československu, jeho cestu k demokracii, doufejme i k hospodářské prosperitě, ale i znovuvzkříšení starým systémem vědomě i neúmyslně ničených hodnot morálních.

V mé úvaze jde o problém z této oblasti morální. Jedním z podstatných znaků jsoucnosti národa je jeho historie. Reflektování i negativních stránek jejich je předpokladem k morální jsoucnosti národa v budoucnosti. Tak jako národ německý je povinen zhodnocovat nacionálsocialismus a jím zaviněné či v jeho jménu způsobené utrpení miliónů, tak jako národy Sovětského svazu se musí vyrovnat s obdobím Stalina, poválečného vnučení svého politického systému jiným národům, poslačením hnutí za svobodu v různých zemích své mocenské oblasti, tak se musí i národy Čechů a Slováků zamýšlet nad tím obdobím po druhé světové válce, kdy se radost nad získanou svobodou mísila s neštěstím a utrpením velké části obyvatelů Československa. Myslím tím vyhnání a pronásledování německé části obyvatelů země. Ne za nějakou vinu byli potrestáni - neb vinu za zločin musí zjistit nezávislý soud - ale za to, že patřili k národnosti, v jejíž jménu a skrz její příslušníky se děly ony zločiny druhé světové války. Jsem přesvědčen, že toto téma nezmizelo ještě v zapomnutí dějin, myslím, že československé národy nebudou dříve svobodny, dokud se s tímto problémem vědomě nestřetnou a nezpracují ho.

Navrhuji zhruba tyto body k veřejné diskusi:

1. Bylo toto kolektivní potrestání německé části obyvatelstva československého právně a morálně podložené?
2. Bylo provedení "odsunu" morálně humánní?

3. Při negativní odpovědi: Jak napravit chyby a nespravedlnosti minulosti?

Moje odpověď je negativní. Kompensace, které navrhuji v odpovědi na třetí otázku jsou tyto:

1. Omluva bývalým obyvatelům Československa německého původu za nespravedlivé vyhnání z jejich vlasti.
2. Politování násilností s tímto vyhnáním spojených.
3. Nabídnutí znovuzískání čs. občanství s možností návratu.
4. Zvláštní péče o všechny ještě zbylé památky na německé obyvatele.

(Tesárek)

Vážený pane Klene,

pročítám si Vaše slova uveřejněná v deníku Práce 3.1.1990 pod titulkem "Nejsem fanatik". Přemýšlím zejména o těch slovech, v nichž hovoříte o přerušení či ukončení hladovky, bude-li vám přislíbeno, že k ponižujícímu aktu omluvy nedojde. Nemohu se ubránit dojmu, že si neuvědomujete, jak právě v otázce odsunu Němců z Československa, v otázce viny a nevin, individuálně i kolektivně pojímané, je důležitý racionální a objektivní - mnohostranně zvažovaný a zkoumaný - přístup k takovému problému. Mohl bych proti Vašemu bezesporu tragickému utrpení uvést hrozné nelidské činy, spáchané na odsunovaných Němcích naším obyvatelstvem, které jsou, bohužel, srovnatelné s činy těch, co způsobili utrpení Vám a zmařili životy Vašich nejbližších v koncentračních táborech.

Úcta k lidskému životu a životu na naší planetě se však nedá poměřovat. Lidská důstojnost a nelidské ponižení nes-

nesou kupecké počty. Proto jsem také přesvědčen, že v době, kdy se všichni začínáme učit svobodně žít a respektovat názory každého z nás, není Váš způsob, kterým prosazujete svůj názor, přiměřený a demokratický. Osobně si pak myslím, že hladovka, kterou držíte z úcty k obětem fašismu, v situaci, kdy máte možnost svůj názor uplatňovat nejrozumnějšími demokratickými prostředky a možnostmi a beze strachu před možnými represemi, není projevem úcty ani k rodící se demokracii, ani k Vašemu nelehkému životu, ale ani k životu jako k takovému.

Přestože jsem nepoznal válečné utrpení, pocítil jsem i já na vlastní kůži jejich neblahé dědictví. Víím také, jak chutná ponižení. Přesto jsem některým svým vězňům a vyšetřovatelům z nedávné minulosti mezi výsledky a jejich narážkami, že kdybych byl u moci já, že bych je likvidoval, mnohokrát řekl: že budu první nebo resp. mezi těmi, kdo se jich zastane a případně i omluví za ty, kteří na nich budou

chtít páchat nebo dokonce spáchají nějaké prokázané bezpráví a křivdu. V souvislosti pak s bezprostředním důvodem Vašeho protestu, tedy omluvit se či neomluvit odsunutým německým občanům, nejsem zaskočen nerozhodností v této otázce, ale spíše jistou neskromností a nepovolností zaujímat k ní individualistické rozhodnutí. Protože i ono - emotivně zdůrazněné a vytržené z celého kontextu doby a komplexu otázek s ní spojených - problém zužuje a mravní integritu narušuje.

Mohu-li však vyslovit svůj názor k násilnému vysídlení Němců z Československa v letech 1945-1947 - omluvil bych

se. A nejen asi proto, že poslední, kdo páchal násilí na často nevinných lidech, byl náš národ, jehož příslušníkem a občanem státu jsem také já. Zejména ale proto, že je život na této planetě neustále ve své podstatě ohrožený. Každodenní konflikty a nevinní mrtví jsou toho stále burcujícím dokladem. A že tedy, můžeme-li, ale budu raději mluvit jen za sebe, mohu-li po tolika letech vykročit po zakázaných cestách a cestičkách, směřujících k dialogu, jenž chce hájit život na naší planetě, byť jen v evropském rozměru, nemohu a nesmím tuto příležitost - bez ohledu na to, zdali jsem první nebo poslední - promarnit. (Heřman Chromý)

OMLUVIT SE? - JAK A ZA CO

Otázkou číslo jedna naší zahraniční politiky se v minulém týdnu stala problematika odsunu sudetských Němců, respektive omluvy za tento akt. Díky čtyřicetiletému téměř absolutnímu mlčení je takový námět chápán mezi mladšími lidmi značně abstraktně a naopak ti, kteří zakusili na vlastní kůži válečné hrůzy, posuzují celou záležitost prizmatem osobní zkušenosti, bez přihlídnutí k podobným prožitkům na druhé straně. Ze záplavy čtenářských dopisů v denním tisku vyplývá obecný názor, že se občané obávají revize rozhodnutí vítězných mocností. K tomu několik poznámek:

Odsun sudetských Němců má dvě stránky. První z nich je otázka právního a mravního zdůvodnění kolektivní viny. O ní se rozhodovalo za války, při jednání spojenců mezi sebou i s prezidentem dr. Benešem, jemuž se nakonec podařilo prosadit svou koncepci definitivního vyrovnání s Němci. V této souvislosti je třeba podotknout, že komunisté zde projeví iniciativu až v osvobozené republice, když zjistili, že si tím posílí své šance v předvolebním boji. Sám pojem kolektivní viny je právně nedefinovaný, proto bude zcela bezpodmínečně nutné sestavit kompetentní orgán, který vyřeší celou historii odsunu s důrazem na legislativní hledisko a odpovědnost jednotlivců. Kolektivní vina za tím zůstává v kategorii morální, a to je jedna z příčin, proč se k ní nevyjadřují naše zákonodárné sbory. Rozhodnutí o odsunu bylo produktem války, kdy vítězné síly zpravidla nerespektují právní stav před ní, bylo chápáno jako reakce na Mnichov, na rozbití republiky - kolektivní zlo bylo oplaceno jiným kolektivním zlem. A právě tady se dostáváme k omluvě. Je-li tedy otázka kolektivní viny pojmem etickým, nelze komukoliv bránit, aby se za ni cítil m o r á l n ě spoluzodpovědný (protože byli postiženi i nevinní lidé) a vyjadřoval své soukromé názory.

Druhou stránkou odsunu, méně zamlženou, ale zároveň smutnější, je jeho technické provedení. Smutnější proto, že odsun probíhal v letech 1946 a 1947, rok až dva roky po válce, tedy v podmínkách právního stavu. Kdyby se podařilo bez táborů, pochodů a obětí, mohli bychom říkat (při akceptování kolektivní viny), že jsme tak vyřešili otázku trestu za rozbití republiky. Takto byl ale celý akt v mnoha jednotlivých událostech pomstou za přikofí, cestou k získání pozdních zásluh v odboji nebo i jen majetku (pověstní "zlatokopové"). Zde bude třeba mravenčí práce historiků a publicistů, aby společně složili pokud možno celou mozaiku konkrétních případů bezpráví a násilností. Takovou agendou zatím disponují pouze přesídleníci a budeme-li s nimi chtít konfrontovat své názory, budeme potřebovat i svou vlastní dokumentaci. Ať už dopadne budoucí souhrn jakkoliv, už dnes lze obecně konstatovat: i když někdo souhlasí s principem kolektivní viny a pokládá odsun za spravedlivý, nemůže tím obhájit trestné činy (protože byly spáchány za právního stavu), které se při něm odehrávaly. A oficiální omluva za takovýto průběh odsunu ani nezavazuje k nějaké revizi výsledků války, ani neznamená kapitulaci. Tím, že se někdo ze své strany omluví za oboustranně násilné jednání (bereme-li v úvahu časový úsek 1938 až 1947), nikdy neztratí mravní kredit.

Závěrem: začíná se hovořit o citlivé otázce, o níž se mlčelo 40 let. Musíme si zvyknout, že v demokratické společnosti nelze problémy obcházet. Co se týče naší konkrétní omluvy, je třeba rozlišovat mezi zdůvodněním odsunu kolektivní vinou sudetských Němců a jeho faktickým průběhem. Oficiální stanovisko ke kolektivní vině bude nutno teprve vypracovat týmem erudovaných odborníků, ale za násilnosti (byť dosud zevrubně nezhodnocené) se můžeme bez ztráty tváře omluvit. Otázka nezní, zda se omluvit či neomluvit, nýbrž jakou formou a za co. (pt)

K PŘIPRAVOVANÉMU VOLEBNÍMU ZÁKONU

Podstatné změny se v dnešní revoluční době z pochopitelných důvodů nemohou vyhnout ani volební proceduře. To, že dosavadní právní úprava nemůže vyhovovat, je zřejmé. Dosavadní volební obvody budou nepochybně zrušeny a celý volební systém změněn.

Volební zákon je třeba koncipovat tak, aby byl procedurální zárukou co možná nejširší demokracie. Rozhodně by se mělo zabránit tomu, aby občané byli nuceni volit výhradně jen mezi politickými stranami, tedy v podstatě mezi jejich programy. Strany by pak dostávaly mandáty (rozdělovaly si je mezi sebou) podle

počtu získaných hlasů. Poslanci by pak prakticky nebyli odpovědní svým voličům, ale své straně. Tendence k nadvládě politických stran (jejich aparátu a profesionální politické reprezentace) nad společností je v takovém případě nevyhnutelná. Pochybnou se stává i možnost nezávislých kandidátů.

Demokracie tohoto typu - jakkoli se navenek jeví - je ve skutečnosti značně redukována.

3.1.1990

Petr Kužvart

VOJÁCI... JDOU VOJÁCI JDOU

(co s požadavky Vojského fóra)

V ČSLA došlo k několika málo změnám. Nakolik dokážou ovlivnit tvář armády, nevím, ale i samotní vojáci jsou velice skeptičtí.

Jeden z požadavků VF bylo zrušit politický aparát a urychleně řešit jeho kádrové otázky. Místo politických oddělení byla vytvořena oddělení výchovy a kultury, zřejmě jako pracovní příležitost pro bývalé politické pracovníky, neboť jsou to především oni, kdo mají zájem do oddělení nastoupit. Někteří se chtějí vrátit k bojové technice, místo pro vyučující marx-leninismu už se hledá hůře. Nejsou však žádné správy kolik politických pracovníků odešlo do výslužby. Z povinné politické výchovy se stala vojensko-vlastenecká výchova, ale co se skrývá za názvem, nebyl nikdo schopný sdělit.

VF vojáků z povolání požadovalo vytvořit pracovní dobu v duchu zákoníku práce. Vojáci byli proti účasti v zaměstnání po pracovní době z jakýchkoliv důvodů. V tomto se situace nezměnila vůbec, brání tomu platný branný zákon. Přitom vojáci z povolání zůstávají v zaměstnání přesčas, často kvůli organizační neschopnosti nadřízených velitelů. Stalo se, že důstojník byl ve službě nepřetržitě 14 dnů, protože ho neměl kdo vystřídat. Často se stává, že například velitel pluku zadá úkol podřízenému a určí na jeho splnění dobu pěti dnů. Úkol se přesune přes několik nižších velitelů až na velitele čety, který má na splnění pouze 2 dny, neboť

nadřízení na vyšších článcích se jistí. Úkol je tedy proveden včas, ale nekvalitně. A velitel čety je v zaměstnání nepřetržitě 2 dny. Neexistuje žádný legislativní orgán k ochraně práv a zájmů vojáků. Vše se řeší rozkazem, proti kterému není odvolání. A ti, kteří to mohou vyřešit, se opět odvolávají na branný zákon.

Právní úroveň znalostí vojáků ZS je téměř nulová. Navíc jim branný zákon nedává příliš příležitostí k obhajobě. Pokud je voják potrestán vězeňským trestem, může se odvolat jen tehdy, pokud si myslí, že daný přestupek nespáchal. Ne však proti výši trestu nebo proti tomu, zda byly okolnosti případu objektivně vyšetřeny. Je pravdou, že pravomoci velitelů byly v poslední době poněkud omezeny a že kvůli posuzování jednotky mají sami zájem o co nejmenší trestání vojáků. Jaké nevyslovené dohody to přináší, známe všichni z civilního života. Na oko je všechno v pořádku, nikdo však nezná skutečný stav jednotky. Nakolik lze potom hovořit o profesionalitě armády?

Z dosažitelných zpráv vzniká dojem, že velení armády jde především o to, aby daný stav ČSLA zachovala (jak co se týká počtu vojáků, tak celkovou úroveň fungování). Nakolik je to skutečně oprávněné, nemůžeme posoudit, je však možné posoudit požadavky VF a ty ve své většině oprávněné jsou. (JS)

romania!

TAJEMNÝ HRAD V BUKUREŠTI

Dnes, 31.12. je naším cílem pověstné náměstí Republiky (Piata Republicii), kde si šilený Konduktor nechal postavit palác, který nazval Domem národa (Casa poporului) a který měl reprezentovat jeho osobní a nikým neomezenou moc a oslavit ho jako nejmilejšího syna národa. Tato stavba, která nemá v Evropě obdoby, stála zatím 6 miliard Lei. Již po cestě k náměstí byl v prolukách mezi domy vidět prázdný prostor, jako by za nízkými domy končil známý a obyčejný svět. Procházíme krátkou uličkou a dostáváme se na kraj gigantické zasněžené plochy a z mlhy proti nám vystoupily šedivé betonové zdi obrovského paláce. Stojí vyvýšen nad ostatní úroveň náměstí náspem, obehnaným zdí. Plocha paláce a náspu za zdí má dohromady rozlohu milion čtverečních metrů. Z pustiny kolem paláce trčí ze sněhu pahýly holých stromků. Vypráví se, že Ceaușescu, když jednou vcházel na staveniště paláce, rozkázal: napravo chci mít smrčky, nalevo borovice. Když odcházel ze staveniště, opakoval své přání znovu: napravo smrčky a nalevo borovice. Pro architekta to byl takřka neřešitelný problém.

Na náměstí je hluboké ticho. Dnes už nepůsobí jako hrozba, ale jako ticho prázdnoty ničeho. Chceme se dostat dovnitř, a tak palác obcházíme. Jdeme kolem bloku domů stejně šedivých jako palác v mlze naproti nim. Slepá a prázdná okna ozvěnou odrážejí náš útržkovitý hovor. Pro

lidský hlas tady není místo a tak pomalu umlkáme. Brodíme se bílou plochou, porušenou jen vyjetými kolejiemi aut, která nejsou nikde vidět. Nikde nikdo. Jen v dálce se cosi na bílém sněhu pohybuje. Jsou to asi lidé stejně ztracení jako my. Časem máme dojem, že se palác pomalu otáčí a je zřetelněji znát jeho gigantický a zřůdný rozměr. V dálce na balkóně je vidět hlídka pod vlající trikolórou. V náspu jsou vidět tunely a u jednoho z nich stojí ozbrojená hlídka s mladým mužem v civilu. Ptáme se ho, zda se dostaneme dovnitř. S úsměvem odpovídá, že snad ano a že nás doprovodí k hlavní bráně. Vypráví o paláci, který by sloužil jako nedobytná pevnost, kdyby se v ní šilený megaloman opevnil. Pod palácem vedou totiž chodby dokonale ovládané elektronikou, které spojují palác se všemi důležitými místy v Bukurešti, především s vlastním metrem se soukromým letištěm. Ještě že nebyl dostavěn, konstatuje muž, rumunský národ by dál žil pod touto zřůdnou dynastií. Byly to bestie, kývá hlavou.

Nicolae Ceaușescu nechal pro svůj projekt zbourat stovky domů, mezi nimiž byly i kulturní památky. Vystěhoval jejich obyvatele bez ohledu na to, co cítí ke svým domovům. Přecházíme přes bulvár Socialismu (bulevardul Socialismului), o kterém průvodci s pýchou tvrdili, že je o metr širší než slavná Champs Elysées v Paříži. Ticho a havraní křik podbarvuje toto přirovnání a proměňuje tento pyšný urbanistický zločin v zaostalé pole na Balkáně. Ač jinde v Rumunsku byl nedostatek energie, tepla, potravin a všech

pro nás nepostradatelných samozřejmě, zde se pracovalo ve dne v noci. Rozpočet na stavbu nebyl ničím a nikým omezen. Jak rostl tento beton, panoval za jeho vnějšími zdmi čím dál větší hlad, zima a strach z neviditelné Securitate. Prázdné bloky domů, prý budované pro ministerstva, a samotný palác se staví asi čtyři roky. Stejně dlouho stojí na bulváru Socialismu prázdné činžovní domy. Podle svědectví je zařízení v hotové části paláce inspirováno návštěvami Ceaušesků v Iránu u Mohameda Rézy Pahlavího. Obrovské sály jsou zdobené peršany, drahými lustry a orientálními vázami. Z tohoto bludiště přepychu se vstupovalo do Ceaušeskovy pracovny zlatými dveřmi. Po

několikakilometrové cestě v hlubokém sněhu a vánici se dostáváme k hlavní bráně. Dozvídáme se od hlídky, že dnes už prohlídky skončily a že musíme mít ke vstupu písemné povolení výboru Fronty národní spásy. Kolem nás prochází zástup vojáků a pomalu se ztrácí v dálce u paláce. Strážný ve sloučené budce se hřeje u kamínek z cihel. Nemůže nám pomoci, bohužel. Vracíme se tedy stejnou cestou a magnetismus tajemného hradu mi stále otáčí hlavu dozadu. Konečně opouštíme náměstí a vycházíme do města, které žije malými lidskými starostmi. Vcházíme do ulic, kde ještě nedávno smývali z chodníků hadicemi krev a lidské maso, obětované za svobodu.

Jan Brabec, 2.1.1989

KABINET Č. 2: ORWELLOVA MÍSTNOST

(rozhovor s básníkem Danem Tesliu)

Před hlavní poštou, kde proběhl jeden z nejtvrdějších bojů v Bukurešti, jsme viděli vyšší počet transportérů a vojáků, než v minulých dnech. Ulice duněla silnými motory transportérů, které couvaly do průchodů domů naproti poště. O zdi byly opřeny kulomety a protitankové zbraně. Sníh pomalu slézal z ulic a tak stopy po bojích vystoupily na povrch. Rozstřílená omítka, začouzené parapety kolem oken, průstřely silných skel výloh obchodů, rozbitá a zatlučená okna. Mladí vojáci ve vatovaných uniformách vyskakovali z aut. Budou svátky, je pohotovost. Před bývalým Ústředním výborem Komunistické strany Rumunska, odkud byl naposledy vidět Ceaušescu jak mává s očima šlence nad probouzejícím se lidem, se tanky a transportéry přeskupovaly do bojových postavení. Veselí sněhuláci v přilbách, které si vojáci stavěli na tancích, už roztáli.

Přejeme si navzájem šťastný nový rok a odcházíme kolem zbořených černých zdí univerzitní knihovny dál směrem ke Svazu spisovatelů. Přicházíme k nádherné vile v zahradě, kde je sídlo Svazu rumunských spisovatelů. Z okna u vstupních dveří se na nás dívá vojenská hlídka a za chvíli přichází k bráně. Ukazujeme pas a říkáme, že chceme dostat pár informací. Den předtím byl totiž založen nový Nezávislý svaz spisovatelů. Hlídka se nás ptá, jestli nemáme u sebe zbraně a po záporné odpovědi, která stačila, nás zdvořile pouští dovnitř. V zšeřelé přijímací hale obležené tmavým dřevem čekáme na někoho, kdo bude ochoten s námi mluvit. Prohlížíme si hromady knih na zemi. Zřejmě ani tady v minulosti nezůstal kámen na kameni. Po chvíli, kdy se kolem nás mihají vojáci, nás přijímá ke krátkému rozhovoru pan Dan Tesliu.

- Můžete se nám, prosím, představit?

Jmenuji se Dan Tesliu a jsem básník a disident. Spolu s Mirco Dinescem jsem autorem dopisu Nicolae Ceaušeskoví. Byl jsem v domácím vězení čtyři měsíce. O tom ale nechci mluvit. Jsem členem Výboru fronty národní spásy, tedy

vlastně naší prozatímní vlády. Napsal jsem toho hodně proti Ceaušescovi, ale taky jsem za to hodně dostal. Svaz spisovatelů změnil svůj program a náplň, jak jste viděli v televizi.

- Můžete nám tuto problematiku nějak přiblížit?

Včera jsme měli schůzi svazu, na které jsme zvolili nové předsednictvo. Učinili jsme jistá předběžná opatření, ale vše, co nyní děláme, je provizorní. Slovo provizorní je v současném Rumunsku velmi používané. Hlavním znakem našeho hnutí je, že je zcela odlišné od toho, co se odehrávalo v jiných zemích Východní Evropy. Především tím, že nic nebylo připraveno. Nikdo z nás na to nebyl připraven. Všechno přišlo jako vulkán nebo zemětřesení, které nebylo v rozhlase oznámeno předem. Proto je třeba, abychom v této situaci udělali všechno, co je v našich silách, v situaci, která se mění doslova z vteřiny na vteřinu. Naším velkým štěstím je to, že armáda je s námi, ale bohužel nejsme zatím dostatečně koordinováni. Tyto těžkosti existují, ale jen pro živé. Daleko těžší to bylo pro ty, kteří zemřeli na chodnících. Mladí naše vykoupení zaplatili svou krví. Tváří v tvář zemřelým, ale i národu, se budeme snažit vykonat, co bude v našich silách.

- Můžete nám říci něco o svém životě?

Je velmi těžké popsat nebo vykreslit svůj život v několika větách. Jsem členem rumunské Komunistické strany od roku 1945. Byl jsem tehdy studentem herectví, původním povoláním jsem totiž herec. Jako ostatně mnoho mladých rumunských intelektuálů jsem věřil ve Stranu v dobrém slova smyslu. V poválečném Rumunsku byla nesmírná bída a propastné rozdíly. Bohužel jsme si nedokázali představit, kam to všechno povede. Za éry Ceaušeskova předchůdce Gheorghe Gheorghia-Deje jsem byl uznávaným básníkem. Byl jsem oslavován, byly mi udělovány ceny, atd. Ale našťástu jsem pochopil, kam to všechno vede. A to, co mě definitivně přesvědčilo, byly události v Československu v roce 1968. Samozřejmě nejenom mě, ale mnoho dalších Rumunů. Od té doby jsem začal bojovat podle svých vlastních možností proti tomuto tmářskému proudu zvonunastupujícího stalinismu. Ceaušeska jsem znal velmi dobře, chtěl mě dostat na svou stranu. Odmítl jsem, a tak jsem se stal jedním z rumunských spisovatelů-disidentů. Dost jsem si užil, ale nechce se mi o tom mluvit. Teď bych hlavně chtěl znovu začít pracovat pro všechno, co vyžaduje nová situace, kterou jsme nepředvíдали. V jistém smyslu je velmi těžké začínat. Daleko lépe se boží než staví.

- Měl jste možnost publikovat?

Od roku 1981 ne. Teď už to možné zase je.

- Existovalo v Rumunsku něco na způsob samizdatu?

Neexistovalo, ale mně osobně se podařilo publikovat obvykle texty se skrytým významem.

- Alegorie?

Ano, alegorie a některé dokonce dosti průhledné. Proto byl Svaz spisovatelů dosti perzekuován. Někteří členové svazu, bylo jich sice málo, kolaborovali s režimem. Teď prohlašují, že jsou s revolucí.

- Jak to bylo se spisovateli, kteří chtěli publikovat?

Museli dělat velké ústupky, to je samozřejmé.

- Kolik má svaz členů?

Kolem tisíce.

- Můžete nám říci něco o mladých spisovatelích, kteří začínali?

Byli přijímáni do svazu na základě instrukcí shora. Naše návrhy byly zamítány. Kromě toho statut našeho svazu nám nedával právo zasahovat do výběru nových členů, který řídil Výbor pro přijímání nových členů. Po celých šest let nám byl v této oblasti zakázán jakýkoliv pohyb. Vše bylo řízeno kabinetem číslo 2, tedy kabinetem Eleny Ceaušescové. Hrůza z ní byla tak velká, že předsednictvo svazu se proti jejím rozhodnutím nedokázalo postavit. Tento způsob teroru, který byl u nás nastolen, je v Evropě zcela ojedinělý. Bylo to strašné. Disidenti v Československu, kteří velmi mnoho trpěli, si vůbec nemohou představit, co se tady dělo.

- Publikování v zahraničí bylo tedy vyloučeno?

Ano, protože to bylo velmi nebezpečné. Nejenom pro nás samotné, ale i pro naše rodiny. Byli bychom přímo v nebezpečí smrti.

- Kteří spisovatelé byli v domácím vězení nebo byli zavřeni ve vězení?

Bylo jich hodně, už od roku 1947-48. Někteří ve vězení zemřeli, někteří utekli na Západ. Ti, kteří zde zůstali, riskovali opravdu velmi mnoho, protože tahle ďábelská moc si současně uvědomovala, že musí vléci s sebou i talentované lidi. Jak víte, před filozofováním se nejdříve musíte najít, a pak můžete dělat ostatní. Jestli jste měli dítě, matku, bratra, kteří někde pracovali a vyvíjeli jste nějakou činnost, úder v první řadě směřoval proti nim. Ne jednou, ale pořád. Vaše dítě nesmělo studovat, atd., atd. A proto samozřejmě mnoho spisovatelů utrátko za hranice.

- Co se s Vámi dělo v nedávné době?

Na podzim minulého roku Mircea Dinescu a já jsme chtěli sjednotit několik známých, kterým jsme věřili. Udělali jsme doma u Dinesca schůzi, a tam jsme diskutovali o protestu, který měl být poskytnut západním sdělovacím prostředkům Securitate o tom věděla hned druhý den a všichni, kdo byli přítomni, přišli o místo a byli pronásledováni. Mě zaměstnání zbavit nemohli, jsem totiž důchodce.

Děkujem za rozhovor.

(Připravil Jan Brabec, tlumočil Josef Ungr)

MUČEDNÍCI CHODNÍKU

Procházíme bulvárem Nicolae Balceska směrem k hotelu Interkontinental. Jsme přesně v místech, kde se po čtvrté demonstraci (dne 21.12. najíždělo transportéry, tanky a stíhale z kulometů do bezbranných, převážně mladých lidí. Ceaušescu si v osudný čtvrtek sebral manifestaci, která měla potvrdit jeho diktátorské žezlo i po masakru v Timisoare. Situace se chopili studenti a mládež a zaktivizovali převážnou část dvoustatisčového zástupu lidí. Zcela pokojným způsobem chtěli vyjádřit svou touhu po svobodě provoláváním hesel Pryč s komunismem, Pryč s diktátorem, Pryč s Ceaušeskem, Pryč s tyranem, Jos klanul... Vyjadřovali tím jednoznačný odpor k člověku, dá-li se tak vůbec nazvat, který zaplavil zemi hladem, zimou a terorem. Ve večerních hodinách Ceaušeskovi ozbrojenci požadovali ultimativní rozhod demonstrantů, kteří rozhodně odmítli uposlechnout, a pak se začalo střílet...

Pomalou kráčíme bulvárem, po obou stranách široké ulice vidíme kříže, jsou opřené o zdi nebo zatlučené do zmrzlé země. Jsou na nich černé nápisy: Zde byli zastřeleni tři patnáctiletí chlapi, Na památku třinácti, kteří zde padli za nás - nikdy nezapomeneme. Kříže určí ze země po celé dlouhé

cestě až k hotelu Interkontinental. Na některých jsou pověšeny lepice jako jediné zbytky po živých lidech. Kolem křížů je množství chleba, květin a plápolajících svíček. Kaluže zaschlých a tekoucích svíček připomínají kaluže krve, kterou čtvrtě noci smývali hadicemi z ulic. Na vánočních stromcích, které jsou opřeny vedle křížů, jsou zavěšeny desítky malých papírků. Od poutníků z okolí Bukurešti a snad i z celého Rumunska. Na papírcích stojí drobným písmem: Nikdy nezapomeneme na mládež, která za nás obětovala své mladé životy. Někteří klečí před kříži. Zeď kolem nich je rozstřílená do výše člověka. Hlouchy mužů a žen, matky a otcové v tichosti zapalují tenké svíce, občas cinkne mince do kasičky se sbírkou na pomník mladým mučedníkům. Někteří pláčou. Mladý muž, stojící vedle nás s černou a bílou páskou na kabátě se k nám obrací. Tichým hlasem nám vypráví: "Byla to revoluce mladých, mládeže. Umřelo mnoho mladých lidí a ještě umírají v nemocnicích. Máme velkou radost ze svobody, protože teď můžeme mluvit s kýmkoliv a nemusíme se bát. Stříleli do dětí a nevíte, že ty nevinné děti jsou lidské bytosti. Mučili je a zohavili, aby je nemohl nikdo identifikovat. Stříleli dokonce i ušlechtilé ženy. Lidé umírali pod pásy tanků. Střílela milice i Securitate, a když viděli, že i přesto prohráli, přidali se k nám. Já jsem se narodil ještě před érou Ceaušeska a viděl jsem Bukurešť jako šťastné město. Věci byly k dostání a život byl lepší. Byly k dostání bonbony a já jako dítě jsem to cítil jako svobodu. Ted', když vidím, v čem vyrůstají mé tři dcery, tak je mi do breku. Tady mi zemřel můj nejlepší kamarád a jeho manželka je s těžkým zraněním v nemocnici. Zrůdnost Ceaušeska je stejná jako Hitlera a Stalina. Myslel si o sobě, že řídí celý vesmír. Všichni mu říkali, jsi velký, jsi silný, nikdo se ti nevyrovná. Až si to začal myslet i on sám. Ted' je svoboda a doufám, že opravdu pravá svoboda."

Podáváme si ruce a odcházíme k metru, kde scházíme do vestibulu. Uvnitř je v šeru velký kříž, u kterého ve světle plápolajících svíček sedí mladý muž s kasičkou a vybírá peníze na pomník obětem za svobodu. Všude kolem podpěrných sloupů jsou rozstřílené bílé tvárnice, které sloužily jako barikády. Dostáváme se k eskalátorům a zde je hlídka civilistů, mladých chlapců a dívek. Jsou oblečení do částí uniformy, ve tváři mají únavu. Zvedáme už naučeným způsobem ruce nad hlavu a oni nás pečlivě prohlízejí. Oslovujeme nejrozhodnějšího mladíka v maskovací uniformě a ptáme se, kdo jsou a jak dlouho tu jsou. Odpovídá, že asi týden. Další otázka:

Jste tady ve dne, v noci?

Ano. Ve dne, v noci.

Měli jste tu nějaký konflikt s teroristy?

S teroristy jsme problém neměli. Jen s lidmi, kteří si na památku odnášeli municí. U jednoho chlapa jsme našli služební legitimaci a tři pasy na různá jména se stejnou fotografií. U jedné ženy jsme našli pod sukní schované pistole. Všichni nám děkují, že to tady děláme.

Jste nějak organizováni?

Ano, každé dva dny měníme vedoucího této hlídky a způsob organizace celé skupiny. Protože sem z bývalého ÚV posílali lidi, aby zjišťovali, jak to tady chodí. Dnešním velitelem jsem tu já.

Jste ozbrojeni?

Ne, zbraně se dávaly jen jednou během toho šilenství tady na začátku na náměstí Sjdnocení. Potom se musely 27.12. do 17.hodiny odevzdat. Mnoho lidí to neudělalo. Bojovalo

se v metru, na náměstí Sjdnocení byly nějaké problémy s diversanty, na nástupištích a skoro pořád se tam střílelo.

A co studenti?

Studenti nám pomáhají. Zajišťují třeba umělecké památky a schovávají je, aby se nepoškodily.

Ty jsi taky student?

Ne, já jsem oběť režimu. Nedávno jsem byl na vojně a potom jsem chtěl jít na medicínu. Tam mě nevzali, tak jsem to zkusil na biologii, ale i tam je velká mafie, takže ani tam jsem se nedostal. Ted' bych chtěl studovat práva.

Ty jsi byl na manifestacích? Co jsi tam viděl a zažil?

Bere nás pod paží a odvádí kousek stranou eskalátoru, abychom nestěžovali kontrole práci a začíná vyprávět svůj příběh:

V jednu nebo ve dvě se sešlo plno lidí na manifestaci, aby si poslechli soudruha Ceaušeska, který měl vysvětlit to, k čemu došlo v Timisoare. Když jsme se tam sešli, čekali jsme v klidu až do momentu, kdy se objevil tyran. Všichni začali pískat a křičet. Po chvíli přerušili přímý přenos v televizi a pustili hudbu. V tlapkách po ulicích se ozýval falešný potlesk, aby se zachovalo tyranovo dekové. Když pískot a křik neustával, zasáhli slzným plynem. Tak vznikla panika a všichni utekli, ale nerozešli se. Na univerzitním náměstí to vřelo nejvíce. Kolem sedmé hodiny večer lidé začali křičet a skandovat hesla: Pryč s Ceaušeskem, Pryč s tyranem a další. Protože jsme věděli, že jsou mezi nimi příslušníci Securitate, volali jsme: Nechceme násilí. Protože jsme tam chtěli vydržet až do rána, koupili jsme salám a hodně housek. Vodu jsme ale neměli. Kolem 11.30 večer začalo to šilenství. Metro zavírá v 11.00, proto lidé neměli, kam utéct a kde se schovat... V každé ulici byly zátarasy a byli tam i vojáci. Měli jsme strach utéct k nim, protože by nás mohli pochyvat. Atmosféra byla stejná, lidé křičeli a zpívali píseň De scapta de Romane - Probud' se Rumunsko, a vytáhli vlajky. Po půl dvanácté, těžko říct, kolik bylo, protože čas běžel tak nějak jinak, začala auta armády vjíždět do lidí a viděl jsem, jak lidé uskakují, a vznikla panika, kdy po sobě začali šlapat. Po hlavách, po břichu. Najížděli do lidí v plné rychlosti. Lidé se snažili vyskočit na auta a většina zemřela pod jejich koly. Ti, kteří se dostali k řadám vojáků, byli patrně zabiti rovnou na místě. Byli to opravdoví hrdinové, měli opravdu hodně odvahy. Potom začali lidé manifestovat trochu výš nad Interkontinentalem. Bylo tam hrozně moc mrtvých a musely se tam dít strašné bestiality, protože na zemi bylo množství roztrhaných šatů, krve a kusy lidských těl. Poté, co se to trochu uklidnilo, jsme udělali takové opatření. Aby nás už s auty nemohli překvapit, postavili jsme hlídky. Všude kolem byli mrtví a byly tam i ušlapané děti a živá žena s úplně rozdrčenou nohou. Byla to strašná podívaná. Kolem dvanácté přijela první vodní děla a začala stříkat vodu do lidí. Já a moji kamarádi jsme si svlékli bundy a stočili je do balíčků a otočili se zády k přívalům vody. Ti, kteří to udělali, mohli vzdorovat celý zbytek noci. Sundal jsem si bundu a dal ji kamarádce, kterou jsem od té doby už neviděl. Potom lidé, kteří měli odvalu, protože se to nedalo vydržet, se vrhali na střikací auta, zabíjeli šoféry a začali rozbíjet auta a vypouštět vodu. Pak jsme udělali barikádu z židlí a stolů ze zahradní restaurace a začali jsme se organizovat. Auta přijíždějící z města se stavěla přes ulici a začali jsme znovu manifestovat. Všechno bylo v klidu až do té doby, než se transportér snažil přejet naši barikádu. Naftou z aut jsme ho

zapálili a barikádu také. Lidé v něm asi uhořeli. Zatarasili jsme cestu k Interkontinentálu, kdyby přijížděla nová auta, aby nebylo tolik obětí. Pak přijel kamion s nákladem piva, a protože lidi měli žízeň, začali ho pít. Někteří to přehnali, opili se a byli strašně podráždění. Začali házet kamení a lahve po armádě. Pak začalo násilí. Barikáda hořela a my jsme chtěli, aby hořela co nejvíce a dlouho do noci. Potom začaly vybuchovat nádrže. V půl jedné začalo šilenství. Přijížděly tanky a v plné rychlosti se snažily přejet barikádu a střelilo se trhavými střelami z kulometů. Začala střelit i policie z automatů, mnoho lidí bylo zraněno a my jsme je odtažovali pryč. Protože jsme nevěděli, co s nimi přesně je, ukládali jsme je stranou. Pak těmi tříštivými střelami začali střelit asi půl metru nad zemí. Lidé všude padali, jak jsem viděl, když jsme utíkali. Byla tam hrozná panika. Barikáda byla ztracena. Nedaleko jsem si sedl a armáda se začala přibližovat. Hodně transportérů a tanků. Bylo to jako neskutečný film o terorismu. Lidé všude umírali. Půl metru ode mne zemřela nějaká dívka. Viděl jsem, jak kolem mne prolétly střely, které byly určeny mně. Měl jsem štěstí. Na sobě jsem měl zmrzlé šaty, proto jsem mohl běžet jen velmi pomalu. Všiml jsem si, že střelají ze speciálních kulometů protivzdušné obrany. Střely byly asi 8 cm dlouhé. Lidé hledali v zoufalství kameny, aby je mohli házet po vojácích. V každé z postranních ulic byly tři kulomety. Nějak se mi podařilo dostat se domů. Nemohl jsem mluvit. Naši mi dali koňak a nějaké jídlo a uložili mě do

postele. Když jsem vstal, vrátil jsem se zase na stanici k Interkontinentálu. Začali jsme s ostatními, které jsem poznal předešlé noci, organizovat barikádu. Udělali jsme lidský řetěz, abychom bránili těm, kteří byli zraněni, měli zbraně a chtěli je použít. Bylo to dost špatné, protože nás nebylo mnoho. Během dne ale mnozí přišli. Pořád v nás byl strach, že nás postřílí. Kolem desáté přišel pop s nějakou dívkou, šli k vojákům. Prosili je, aby přestali zabíjet. Ptali se, proč nerozumí situaci a proč střelí do svých bratrů a svých matek. Šel jsem k nim také. Ptal jsem se, odkud jsou, říkali, že z Kluže. Řekl jsem jim, že my, Bukurešťané, jsme mohli být v Kluži a mohli jsme střelit do jejich bratrů a matek. Pak jsme jim dali chléb a cigarety. Objali jsme se. Všechno to bylo spontánní. Armáda nevěděla, co na to říci. Odmontovali antény ze čtyř tanků a ty se přesunuly z míst, kde byly stopy po včerejším masakru. Byly tam ale další dva tanky, které udržovaly spojení, zřejmě s palácem. Lidé vylezli na ty odstavené tanky, ale protože bylo třeba lidí u hlídek, já jsem tam nevylezl. Budu toho litovat do konce života. Najednou přijel další tank a prudce zastavil. Při tom porazil nějakého člověka a přejel mu nohy. My jsme měli štěstí. Věže se začala otáčet směrem k nám, ale nestalo se nic. Pak se armáda přidala celá k nám. Tak to tedy bylo. Myslím si, že bude lepší, když zůstanu v anonymitě. Nechci být žádným hrdinou, ale jen svědkem událostí, které jsem prožil.

(Bukurešť, Jan Brabec a Josef Unger, 3.1.1990)

PŘEHLED ZPRÁV

- SNV ČSR. Pracovníci správy Sboru nápravné výchovy ČSR vydali prohlášení, ve kterém říkají, že mezi pracovníky správy jsou také lidé s čistým svědomím, kteří s nadšením přivítají probíhající společenské změny, kteří nepodléhají stereotypnímu myšlení a jsou zpět ochotni si přiznat svoji malomyslnost, pasivitu, podřidivost a neprotivěnit se zlu. Jejich cílem je vězeňství odpovídající humanitním zásadám, chtěli by navázat na práci zrušeného Výzkumného ústavu penologického a požádat o součinnost ty, kteří museli v uplynulých letech opustit jejich řady z politických důvodů (2.1.1990, 8 podpisů).
- PRAHA. V Praze vzniká Společnost Josefa Škvoreckého, která si klade za cíl seznamovat s dílem Josefa Škvoreckého, pečovat o zachování materiálů o životě a díle J.Škvoreckého a prosazovat vydání beletristického i publicistického díla tohoto autora v Československu. Kontakt: Václav Knížek, Lohanského 847, 152 00 Praha 5-Hlubočepy.
- PRAHA. Mírový klub Johna Lennona vyzývá všechny zájemce, kteří se hlásí k osobnosti Johna Lennona a uznávají jeho nezávislé rozvíjení úsilí nejen na poli hudby a míru, aby své přihlášky či informace o případných již stávajících sdruženích Johna Lennona a své další návrhy, náměty, připomínky, podněty a knižní výhrady k článkům a činnostem MKJL zasílali na adresu: Mírový klub Johna Lennona, Krakovská 9, 120 00 Praha 2, nebo nás na této adrese osobně navštívili od 5.1.1989, a to ve všední dny od 16 do 20 hodin, v sobotu a v neděli od 12 do 18 hodin. (Heřman Chromý)
- Vzhledem k absenci zákona na ochranu zvířat lze podpořit požadavek jeho urychleného přijetí, a tím umožnit celospolečenskou kontrolu zacházení se zvířaty. Podpisové archy s uvedením jména, povolání a bydliště zasílejte na adresu: Město.org. Čs.strany lidové, Jablonecká 9, 460 01 Liberec (tel.215 18).
- STUDENTSKÁ STAVOVSKÁ UNIE. Výsledkem jednání zástupců všech vysokých škol Československa (2.1.1990) bylo založení celostátní stavovské unie. Jednalo a hlasovalo se především o uspořádání studentského hnutí, o jeho federální nebo republikové organizaci. Vrcholným orgánem unie je studentský parlament, který by se měl skládat ze dvou komor - české a slovenské. Zvolený

- dvanáctičlenný koordinační výbor vypracuje do 9.ledna stanovky, podle nichž zvolí do 25.února jednohlavé VŠ své zástupce do parlamentu. Zástupci vojenské komise při KKS informovali o tom, že studium nenastoupí v letním semestru do vojenských kateder. (Studentská tisková agentura)
- JILEMNICE. Mluvčí OF k.p.Cutisin vydali výzvu k zaměstnancům, v níž žádají zájemce o přímé kontakty s některou z postižených rodin v Arménii (v důsledku ničivého zemětřesení), kteří jsou ochotni pomoci osobně, aby se obrátili na Annu Erlebachovou, tel.203 (248). V případě dostatečného zájmu se OF obrátí na Čs. červený kříž ke zprostředkování adres. (8.12.1989)
- STARÁ LYSÁ. Občanské fórum v obci Stará Lysá okres Nymburk si stěžuje na činnost sovětských vojsk operujících v nedalekém vojenském prostoru. Sovětská vojska při svých výjezdech ničila a ničí poctivou práci občanů při zvelebování obce a zanechávají po sobě značné poničenou krajinu v okolních lesích. Občané prosí o pomoc při zákazu výjezdu vojenské techniky z vojenského prostoru. Dosavadním jednáním různých stupňů státní správy se sovětským velením se dosáhlo sice částečných omezení, ale jejich věrohodnost byla zpochybněna výjezdem v době generální stávky 27.11.1989. Výjezd byl toho dne načasován na 11.30 hod. a i přes protest MNV se uskutečnil, což místní občané považovali za provokaci. Ve vojenském prostoru se nachází letiště a jeho provoz značnou letovou činností ničí okolní lesní i polní porosty a svým nadměrným hlukem ruší odpočinek občanů i v nočních hodinách. Vyskytují se i další problémy ze strany sovětských vojáků, o kterých se zmiňují místní občané, proto do té doby, než se vyřeší otázka úplného odsunu sovětských vojsk, by ze stran státních orgánů měla být co nejdříve provedena náprava, což by zajistělo přispělo k uklidnění tak již napjaté situace v naší společnosti. (VIA)
- GDAŇSK. Od 8.12. nepřetržitě drží hladovku odpůrci výstavby jaderné elektrárny v Žamovci. Čtí lidé pokračují ve svém protestu přesto, že se Rada ministrů usnesla pozastavit výstavbu elektrárny. Dožadují se jednoznačného rozhodnutí o zastavení projektu. Lékař zhodnotil jejich zdravotní stav jako vážný, nikoli však kritický. (VIA)
- PRAHA. Studentka Karlovy univerzity Lenka Skálová, nám sdělila, že její invalidní matka byl dne 31.12.1989 odcizen automobil - žlutý

- PRAHA. Studentka Karlovy univerzity Lenka Skálová, nám sdělila, že její invalidní matce byl dne 31.12.1989 odcizen automobil - žlutý trabant PZC-72-98, který parkoval vedle podniku Tatra Smíchov. Maminka je v pohybu po městě zcela odkázána na tento prostředek a dcera prosí, aby automobil byl vrácen, nejen proto, že takové věci se nedělají. (Podejte informaci na tel. 994 14 47)
- PRAHA. OF při ÚKDŽ je pronásledováno - dne 23.12. byla právnička ÚKDŽ, JUDr. Filipová, mluvčí OF fyzicky napadena mužem v civilu v podchodu metra na I.P. Pavlova, dne 2.1. jistý anonym dvakrát telefonicky vyhrožoval hrubým násilím jinému mluvčímu OF ÚKDŽ, panu Hrdinovi.
- PRAHA. Podle sdělení hlídače Miroslava Haase byly v noci 3. a 4. ledna vykradeny na parkovišti v Opletalově ulici zahraniční autobusy. Už 3.1. ráno bylo vše hlášeno na MO VB Benediktská, ale nikdo z VB se nedostavil. Jistě pozoruhodný přístup strážců zákona - a západní turisté si musí myslet své, např. jestli šéfové zdejší policie nechrání, dobře od nich placení, nejrozumnější zločince.
- ISLÁM. Muslimové, zámci o Islám, Muslimská náboženská obec pro Československo obnovila svou činnost. Hlaste se na některou z těchto adres: Mohamed Ali Šilhavý, Nikodémova 6, 674 01 Třebíč, dr. Roman Raczynski, Soběslavská 21, 130 00 Praha 3; Sulejman Salih, nám. 1.mája 4, 800 00 Bratislava.

HROZIVÝ NEDOSTATEK FAVORITŮ

(K televizní amnestii)

Dne 1.1.1990 vyhlásil prezident republiky dosti rozsáhlou amnestii. Ve svém novoročním projevu vyzval propuštěné, aby se pokojně zapojili do civilního života a občany potom k tomu, aby se propuštěných nebáli a nediskriminovali je.

Uplynulo 24 hodin a v televizi jsme se mohli dozvědět, že tato amnestie do značné míry poškozuje národní hospodářství. Škoda Mladá Boleslav si stěžuje na zcela ochromenou výrobu automobilů takovým stylem, že řadového občana napadne jediná věc: To byl tedy nápad! A co si si potom teprve asi myslí ti, kteří se už nedočkavě těšili na nového Favorita... Nikoho v televizním zpravodajství už ale jaksi nenapadne jaksi říci také, díky čemu se plnil aspoň jakž takž plán v některých odvětvích průmyslu. Například díky levné pracovní síle, kterou představuje každý vězeň. Díky často až nelidským pracovním podmínkám, v kterých tyto lidé musí pracovat bez nároku na jakoukoliv hygienu práce nebo ochranné prostředky. Díky nesplnitelným pracovním normám, za které byli "neplniči" trestáni. To se to vyrábělo, to se to počítalo! A všichni drželi hubu! A teď najednou - amnestie! Jakpak budem plnit plán? Do televize s tím! Ale o tom ostatním taktně pomlčíme. Nakonec, málokdo z "bezučinných" občanů o tom ví, a těm, kteří přece jen něco, se prostě nevěří. Je to tak pohodlnější. Takže se to dá shrnout asi takhle: Pro obyčejného člověka jsou vězni prostě kriminálníci a on chce svého Favorita, na kterého má přece právo, když už na něho našel ty nekřesťanské peníze...!

O chvíli později přišlo vyvrcholení: Nejdříve se v televizi objevili právě propuštění vězni na Slovensku. V rozhovoru se jeden těší na práci ve VONS, druhý říká, že půjde fírat do Karviné jako dřív. Pohoda. Ale hned vzápětí sprška: zpráva z Plzně, kde propuštění ztropili výružnost na nádraží, cosi tam porozbíjeli a strojvůdce s nimi odmítl jet.

Co vlastně televizi vyčítám? To že nedokázala k vysílaným zprávám podat komentář, stanovisko. Jak bych si takový komentář představoval? Možná by stačilo, kdyby k tomu někdo řekl, že každé jsme jinej, nakonec proto jsme lidi a ne roboti, a tak se jeden po propuštění z basy těší na

SVĚDECTVÍ

čtvrtletník pro politiku a kulturu
Řídí Pavel Tigrid s redakční radou

Svědectví

Revue trimestrielle tchécoslovaque

30, rue Croix-des-Petits-Champs,

75001 Paris, France

Tel.: (1) 42.61.31.88

Editeurs responsables:

Jaroslav Vrzala (France), Jacques Reinbold,
15 Yzerenweg, 3200 Kessel-Lo (Belgique)

svou práci a jinej to oslaví pitím a výružností. Nikdy se neobejde žádná věc bez chyby.

A ještě jedna věc mě napadla. Ve stejných zprávách se objevila další aktualita. Vzrůstající nezaměstnanost bývalých aparátníků a jejich přísluhovačů. Není tajemstvím, že vzdělání těchto lidí je leckdy chatrné - nakonec normálně myslící člověk by ve vedení aparátu asi musel zešlést. A tak si myslím - co kdyby se tyto nezaměstnaní přihlásili tam, kde dříve pracovali jejich otroci téměř zdarma? Totiž na pracovištích bývalých vězňů. A klidně bych jim přiznal i plnou mzdu podle kvalifikace a zručnosti. Snad by se i pracovní prostředí dalo v leccems vylepšit, aby si nestěžovali na nehumánnost. Pracovní odbory jednotlivých ONV a MNV by tyto nezaměstnané mohly upozornit přednostně na tato "klíčová místa národního průmyslu". Vyřešila by se tím jak otázka zaměstnanosti, tak i potřeby, které mají podniky zařízené na práci vězňů splňovat. A v neposlední řadě i otázka amnestie samotné by se zúžila na pouhé možné výružnosti těch, kteří je budou dělat vždýcky, protože jsou už od přírody takoví.

Oldřich Šíma

DALŠÍ VÍTĚZSTVÍ TELEVIZNÍCH NOVIN V MAJSTRŠAFTU

Upozornily na sebe svým vyrovnaným výkonem zejména v posledních dnech: každý den smeč pro povzbuzení elánu pracujícího obyvatelstva. Hraje se ze dvou stran najednou, aby bylo větší napětí. Zprava cílejí na amnestii, zleva na odsun Němců. Tedy máme si myslet, že toto jsou cíle nekomentovaných a nezpracovaných zpravodajství.

Chtěli jste svobodu, demokracii, pluralitu, objektivitu, nezaujatost - zde ji máte. My nic, my muzikanti. Nemůžeme za to, že náhodou neznáme žádné historiky - odborníky na moderní dějiny, že nám nejsou známa mezinárodní stanoviska k určitým problémům, jak můžeme vědět, že slušní propuštěnci z věznic žádná nádraží nerozbíjejí, když nám o tom nikdo nenapsal. Nemůžeme přeci zasahovat do názoru občana, když si myslí, že vláda nebyla demokraticky zvolena, ačkoliv u nás, podobně jako ve většině zemí světa se vlada nevolí, ale jmenuje ji premiér.

Zůstaňme ještě u té nedemokratické volby prezidenta. Víme to všichni, viděli jsme to na svých obrazovkách. A

přestože se dělo to, co jsme si přáli, v hloubi duše jsme se za náš parlament styděli. Ale víme také, že hlavním úkolem prezidenta je dovést republiku právě k demokratickým a svobodným volbám. Nezlobte se na mě nikdo, ale přijít 3. ledna na myšlenku, že volba nebyla demokratická, je buď opoždilost, nebo lidová mazanost. A nechat takový hlas zaznít v Televizních novinách bez komentáře je potměšilost.

Zkrátka, Televizní noviny jasně vedou v tomhle "čestném" sportovním zápasu. Jenom otázku: kdo je jejich soupeř, proti komu hrají? Proti stalinismu? Terorismu? Totalitě? Neinformovanosti? Bezpráví? Bezcharakternosti? Výrobní zaostalosti?

ONI JSOU STRAŠNĚ UNAVENÍ

Rozhovor se Stanislavem Devátým o nás a o Polsku, kde Standa strávil před krátkým časem tři měsíce v ilegalitě.

- Stando, jak se po ránu cítíš, když si uvědomíš všechny ty změny, tu svobodu?

U mě se ty rána zase moc nezměnily - já jsem se snažil být svobodný i předtím, ale samozřejmě je nádherný pocit se ráno probudit a uvědomit si, že už nepřijdou žádní estébáci, že se už nebudou muset držet žádné hladovky... i když třeba budou: v Polsku, kde je vláda Solidarity, mají, čas od času, lidé různé požadavky, které podporují hladovkami. Je to krajní prostředek, ale velmi účinný.

- Poláci byli první...

Přestože oni rozbouřili komunistický systém, jsou na tom velmi špatně. Tím, že byli první, bylo pro ně jakékoli proniknutí do stávající struktury ohromujícím vítězstvím...

- A my jsme je teď vlastně předběhli.

Ano, u nás to šlo velmi rychle. Nejde to tak rozhodně porovnávat, ale mně to připomíná dobu, kdy Solidarity vznikla. Tedy zhruba před 9 lety. A teď si představte, že by u nás nastal vojenský stav. A my měli před sebou 9 let. Za těch 9 let bychom byli tak zničení a unavení jako ti Poláci. A oni jsou strašně unavení. Ty změny, které oni udělali, nebyly dokonalé, ale to byl výsledek kulatého stolu, který se mnoha lidem nelíbí. U nás jsme od nich možná poučení, ale připadá mi, že jsme neudělali tu jejich chybu: totiž, na těch nižších úrovních v Polsku zůstal celý byrokratický aparát. Pak tam dochází k takovým příhodám, že v továrně vynesou ředitele i s křeslem, protože nechce odstoupit. U nás se Občanská fóra rozšířila na kraje a okresy a tam fungují. Já jezdím na vesnice a vím, že, i když jsou počátky těžké, tak ti lidé si zvykají na to, že by mohli něco říci a také to říkají. Někdy dost chaoticky, ale to chce jednou začít a postupem času se kultura dostaví. My jsme tu chybu, že bychom změny omezili jen na vládu a parlament, neudělali, ale změny pronikly až k samotným lidem. A to Poláci teprve čeká.

- Odvážil by ses nástup dalších změn v Polsku nějak časově určit?

Ty změny, které máme u nás, jim nebudou dlouho trvat - tak rok, dva. Ale obávám se, že skutečné vítězství hospodářského a politického snažení bude otázka tak jedné, možná dvou generací. Ti lidé jsou dnes zničení a musí přijít nová generace s novým elánem a s novým řešením. Naději vidím v tom, že oni teď hodně investují do školství. Měli bychom jim pomoci, ale problém je najít ten způsob jak.

Kdyby ale oni nezačali, tak my bychom tu dnes neseděli a na Václaváku by lidé nekřičeli: Ať žije Havel!

Těším se, co mi přinese za překvapení televize zítra. Ale jestli mě budou chtít přesvědčovat, že všichni vězňové se neopíjejí, jestli mě vůbec budou s téma kriminálkami, co je (pan Havel) pustil ven, unavovat, jestli si dovolej jenom

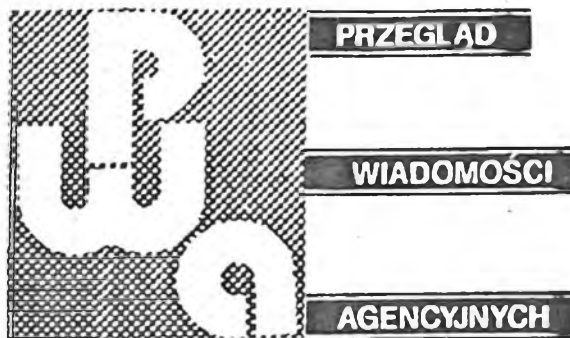
Těším se, co mi přinese za překvapení televize zítra. Ale jestli mě budou chtít přesvědčovat, že všichni vězňové se neopíjejí, jestli mě vůbec budou s téma kriminálkami, co je (pan Havel) pustil ven, unavovat, jestli si dovolej jenom ceknout voňáký vomluvě (pana Havla) Němcům, tak jim tam teda napíšu a třeba jim to nakonec i rozbiju, jestli mě naštvou. Protože já jsem Čech a s mým světově proslulým morálním kreditem si nikdo nebude zahrávat!

3.1.1990 (MIS)

- Jako rodilý Zlíňák, nepřetřekneš se někdy? Neřekneš Gottwaldov?

Vždycky Zlín. Navíc: jedna čtvrt' bývalého Gottwaldova se jmenovala Zlín, takže to není žádný problém.

Připravil Slo

POTLAČOVANÁ UKRAJINA

(Rozhovor s dr. Pavlem Muraškem)

- Pane Muraško, můžete mi říci něco o nově se ustavujícím klubu bývalých politických vězňů?

M: Byl ustaven přípravný výbor Konfederace politických vězňů. V souvislosti s tím, že se změnila politická situace, tak řada bývalých politických vězňů vidí možnost své rehabilitace a okamžitě je začala zajímat otázka vzniku nějaké organizace. V podobném společenském ovzduší, v roce 1968, vznikl klub bývalých politických vězňů K 231. Jedním z požadavků sovětské strany po 21. srpnu 1968 byla likvidace politických klubů, zejména K 231 a KAN (Klub angažovaných nestraníků). Konfederace politických vězňů navazuje na tradici K 231 a VONS (Výbor na obranu nespravedlivě stíhaných). Má jít o nepolitickou organizaci sdružující politické vězně z let 1948 až 1989.

- Členové VONS byli za svoji činnost na přelomu 70. a 80. let trestně stíháni a vězněni, byli členové K 231 po roce 1968 také perzekuováni?

M: Ano, takových případů bylo více a já nemám evidenci všech, možná, že by měl VONS více informací. Sam jsem osobně velice dobře znal předsedu K 231 z Trutnova Josefa Jiroše, který právě za činnost v K 231 byl odsouzen na několik let a ve výkonu trestu byl na Mírově v 70. letech.

- Vy sám jste byl také vězněn?

M: Já jsem politický vězeň ze 70. let, ale já jsem nebyl činný v K 231. Byl jsem souzen na základě par.99 trestního zákona, což je poškozování států světové socialistické soustavy. Já jsem měl politicky poškozovat Sovětský svaz. Nebyl jsem souzen sám, byla to celá skupina.

- Jakým způsobem jste měl poškozovat SSSR?

M: Já jsem ukrajinské národnosti. Moji přátelé na Ukrajině mě ještě v 60. letech požádali, abych jim pomohl publikovat některé materiály ilustrující politickou situaci Ukrajiny v té době. Šlo o obvinění, že jsem s několika dalšími osobami předával materiály tohoto druhu z Ukrajiny k publikaci na Západě, v Rusku publikace možná nebyla. Byl jsem právoplatně odsouzen na šest a půl roku. Ve vězení jsem strávil tři a půl roku (byly mi odečteny tři roky na základě předchozí amnestie z roku 1968). Samotná podstata věci spočívá v tom, že šlo o šíření informací naprosto pravdivých. Takže z hlediska Všeobecné deklarace lidských práv nebo na ni navazujících dokumentů nemohla být řeč o trestné činnosti. A proto chci usilovat také o svoji rehabilitaci.

- A čeho se týkaly informace o Ukrajině, které jste pomáhal publikovat na Západě?

M: Šlo o samizdatové materiály, které ilustrovaly celkově politickou situaci na Ukrajině v 60. a 70. letech. Pokud chceme bojovat proti nějakému politickému systému, tak jedním ze základních prostředků je dosáhnout maximální možné informovanosti o metodách, které tento systém používá. V Sovětském svazu a také na Ukrajině byl jakýkoliv projev nezávislého myšlení a politické opozice nemilosrdně potlačován. Mnohem hrubšími metodami než třeba v Československu a ostatních socialistických zemích. Předal jsem tehdy analytickou práci ukrajinského publicisty a kritika Ivana Džuby "Internacionalismus nebo rusifikace?". Sám Ivan Džuba byl rovněž za tuto práci v roce 1972 zatčen a odsouzen. Dalším zdrojem materiálů mi bylo politické samizdatové periodikum "Ukrajinský věstník".

- Jak jsou na tom ukrajinští neoficiální autoři dnes, kdy se v národnostní otázce v Sovětském svazu dalo cosi do pohybu?

M: Situace je tam lepší, ovšem ne všichni lidé, kteří byli v 60. až 80. letech pronásledováni, tuto perzekuci přežili. Jeden významný ukrajinský básník, Vasil Stas, zemřel v koncentračním táboře pro politické vězně již za vlády Gorbačova v září 1985. Byl jednou z vůdčích osobností ukrajinské opozice v posledních dvaceti letech. V současné situaci "Ukrajinský věstník" vychází v samizdatu, tedy ilegálně, ale v podstatě bez větších administrativních a policejních překážek.

- Mohl byste říci něco o sobě?

M: Narodil jsem se v Praze v roce 1939, moji rodiče byli ukrajinskými politickými emigranty. Filozofickou fakultu jsem zakončil v roce 1964. Pak jsem pracoval trochu jako novinář a redaktor a do roku 1971 jsem byl vědeckým interním aspirantem filozofické fakulty v Prešově. Tam je jediná katedra ukrajinského jazyka a literatury v Československu. Z politických důvodů jsem musel v roce 1971 odejít, pak jsem byl ve vězení a od té doby jsem vystřídal různá zaměstnání, převážně dělnických profesí. V roce 1977 jsem podepsal Chartu 77. Práci v oblasti ukrajinského jazyka a literatury považuji za svoje celoživotní poslání a dělám v té oblasti, co můžu, a rozhodně v této práci budu pokračovat dál.

- Kolik žije Ukrajinců v Československu?

M: Na to se nedá zcela jednoznačně odpovědět. Ukrajinci obývají kompaktní území jen na Slovensku, v českých zemích jsou to emigranti nebo potomci emigrantů. Podle posledních statistických ročenek žije v Čechách kolem deseti tisíc a na Slovensku asi třicet osm tisíc Ukrajinců. Mezi Ukrajinci, jako i mezi jinými národnostmi, probíhá ovšem poměrně silná asimilace.

- Co si myslíte Vy o vztahu Čechů a Slováků k sobě nebo k Ukrajincům vůbec?

M: To už jsou celé dějiny. Po roce 1917 byla velice silná politická emigrace Ukrajinců, zejména z té části Ukrajiny, která připadla Sovětskému svazu (další části patřily Polsku, Československu a Rumunsku). Ze začátku byla jedním z hlavních středisek této emigrace

Vídeň. Později však, zhruba v letech 1923-1939, se nejvýznamnějším centrem ukrajinské politické emigrace stala Praha. Na popud prezidenta Masaryka byly tady nejpříznivější podmínky pro vytváření různých ukrajinských organizací, škol, vydavatelství apod. Po roce 1945 se to podstatně změnilo. V českých zemích byl oficiálně dost záporný vztah k Ukrajincům v souvislosti s banderovským hnutím. Banderovci bojovali jak proti fašistickému Německu, tak proti Sovětské armádě, bylo to v podstatě partyzánské hnutí. Je to velice složitý politicko-historický jev, který nebyl ještě dostatečně zhodnocen. V českých zemích nezůstalo z různých ukrajinských organizací nic. V současné ústavě mají čtyři národnosti zajištěna poměrně široká práva - jsou to národnosti maďarská, německá, polská a ukrajinská. Dá se však říci, že tato práva zůstala jen na papíře. Na Slovensku byla ukrajinská práva částečně realizována, většinou jen formálním způsobem. Existuje tam Kulturní svaz ukrajinských pracujících, podobnou organizaci mají všechny čtyři národnosti. Ovšem část Ukrajinců tvrdí, že tato organizace přinesla ukrajinskému vývoji na Slovensku víc škody než užítu, a to zejména v posledních dvaceti letech.

- Takže pro ukrajinskou menšinu odpadla příležitost vlastní komunikace, vlastní literatury, výuky jazyka nebo spolčování?

M: Ne tak docela. Ukrajinci úhnou ke svému národu, ke svému jazyku, ke své kultuře. Takže velká část zdejších Ukrajinců si dokázala zachovat svoji identitu a pocit sounáležitosti s ukrajinským národem i přes nepříznivé podmínky. Ukrajinci a také příslušníci ostatních národnostních menšin a etnických skupin dnes doufají, že se jim podaří dosáhnout splnění těch práv, která již dávno mají zaručena ústavou.

- Jak vidíte budoucnost Ukrajiny?

M: Ukrajinská SSR je druhou největší svazovou republikou, má přes 51 milionů obyvatel. Jsou tam téměř neřešitelné problémy politické, sociální, ekologické, životní prostředí je tam po celém území ve stavu ještě horším než tady. Stejně jako v jiných svazových republikách na Ukrajině vzniklo lidové hnutí za přestavbu, velice silné a masové hnutí, jeho program je podobný OF. Je reálnou politickou silou, která možná bude s to změnit velmi špatnou situaci na Ukrajině. Problém je, že je tam dosud plně zachovaná a velice pevná struktura komunistické strany, která sehrává dost podobnou úlohu jako KSČ v posledních dvaceti letech. Nejdůležitější je teď vzájemná morální podpora mezi oběma lidovými hnutími, která může vycházet z podobných cílů a historicky přátelských vztahů. Důležité by bylo také obnovit dříve širokou kulturní výměnu a vzájemnou informovanost.

- Chtěl byste se případně na Ukrajinu vrátit?

M: K Ukrajině mám velmi hluboký vztah, často tam jezdím a spolupracuji tam s celou řadou lidí a některými institucemi. Avšak v Praze, ve Slovanské knihovně, existuje jedna z nejbohatších ukrajinských knihoven na světě, je zde mnoho archivních materiálů, takže tu na mě čeká mnoho práce. Vzhledem k tomu, že na Ukrajině není nedostatek Ukrajinců a že já jsem se narodil v Praze, která bývala a mohla by zase být významným centrem Ukrajinců mimo Ukrajinu, tak zůstanu tady.

- Děkuji za rozhovor.

(Připravili MJB)

Konfederace politických vězňů

Kontaktní adresy:

Roman Sakmar, Nuselská 8, 140 00 Praha 4

František Melichar, Bieblova 17, 150 00 Praha 5

dr. Pavel Muraško, Na Petynce 180, 169 00 Praha 6

Jitka Rybáková-Kuffleková, Sevěná 10, 140 00 Praha 4

sport časopis pro kulturní a společenskou informaci

VÁCLAV HAVEL NANÁVŠTĚVĚ V NĚMECKU

O první zahraniční cestě pana prezidenta přinesly sdělovací prostředky u nás rozsáhlé reportáže a zprávy. Mezi novináři byla i pracovnice naší redakce, jejíž zpráva obohacuje informace z tiskových konferencí o některé další skutečnosti.

Na tiskové konferenci v NDR ve 12 hodin byly V. Havlovi položeny mj. tyto otázky:

- Jaké byly Vaše pocity u Brandenburské brány?

Já jsem seděl, že tam ještě je, ale zároveň jsem se uklidnil ujištěním, že se začíná profesionálně bourat. Tuto informací mi říkal pan Gerlach v autě a já jsem ho při té příležitosti upozornil na to, že kdyby s bouráním byly nějaké potíže, existuje v ČSSR nezávislá skupina SVS, která nabízí nejrůznějším státům, včetně našeho, bezplatnou pomoc při bourání zdí a stříhání drátů.

- Měl jste rozhovor se zástupci kulatého stolu. V čem vidíte společné a rozdílné rysy?

Při rozhovoru s našimi kolegy z nezávislých iniciativ, jednajících u kulatého stolu, jsme se mimo jiné shodli na jedné podobnosti - a totiž velké dramatickosti těchto hovorů. I když bych Němcům nerad něco radil, přece jen jsem jim jednu věc poradil. Je to moje zkušenost z našeho kulatého stolu. Když jednání začínají být moc dramatická a vzrušená a hrozí rozchod, osvědčilo se mi vyhlásit minutu ticha a pak minutu smíchu. A pak šlo všechno daleko hladčeji.

- Pan Adamec při tom také spolupracoval?

Pan Adamec je muž velice vznětlivý a musím říci, že tato zvláštní terapie i jeho dovedla velice rychle uklidnit.

- S jakými pocity jste sledoval proces s Ceaušeskem?

Mohu říci pouze svůj privátní názor, který nemusí být dobrý, protože jsem nebyl v těch dnech v Rumunsku a nemohu situaci posoudit komplexně. Ale byli tam naši přátelé, kteří mi později o tom vyprávěli. Můj názor a můj dojem byl nebo respektive taková moje vnitřní touha byla, aby probíhal regulérní mnohaměsíční proces, který by umožnil, aby pravda v plném rozsahu vyšla najevo, a mým vnitřním přáním bylo, aby na konci procesu byl maximálně doživotní trest vězením, protože jsem celoživotním odpůrcem trestu smrti. Ale je docela možné, že byly vážné důvody, proč to proběhlo tak, jak to proběhlo, kterýmžto cílem bylo zachránit mnohých lidských životů.

VNSR měla naše redaktorka možnost se setkat s Českou žijící v Mnichově, které položila několik otázek:

- Jak dlouho zde žijete?

Od roku 1972, ale předtím jsem žila v Austrálii, mám australské občanství.

- Co říkáte situaci v ČSSR?

Já jsem tam teď byla a byla jsem tak šťastná. Ale to všechno Gorbačov. Jen jsem nechápala, jak je možné, že se tam Gorbačov objevil mezi těmi zatvrzelými komunisty. To je zážrak. To je jako když z betonu vyrostne najednou růže.

- Scházejí se tady společně čeští emigranti?

Ne, nescházejí. Až teď se tady vytvořilo něco jako OF. Ale jestli to má nějaký význam, nevím.

- Co si myslíte o omluvě ČSSR Německu za odsun Němců z pohraničí?

Já si myslím, že to bylo hrozné bezpráví, protože já nevěřím na kolektivní vinu. Můj tatínek byl taky hrozně proti, myslel si, že je to velmi špatný začátek pro republiku. Prostě jedno zlo se nedá potírat druhým. Je to takové špatné dědictví, co nám tady ta hrozná vláda nechala.

- Co si myslíte o spojení NDR a NSR?

Myslím, že není možné je spojit. Protože jinak by se nemohla spojit Evropa. To je bezpodmínečně nutné. Ale musí se to udělat důstojně a mírumilovně, aby se Německo nestalo bojištěm emocí.

- A nebudou mít lidé strach z nové Německé říše?

Ne, určitě ne. Já tu cítím ohromnou touhu po míru. Myslím, že i ti lidé, kteří mají špatné vzpomínky a zkušenosti, by měli odpuštít. Protože začínat s nějakou zvlí by nikam nevedlo. Někdo s tím dobrem musí začít.

- Děkuji za rozhovor.

(Ze zprávy pro NTS, zkráceno)

JEŠTĚ K VEČÍRKU S PREZIDENTEM (IS č. 37)

Omlouvám se paní Němcové a čtenářům za vytištění její neúplné odpovědi, část se nám ztratila v zákoutí počítače. Tady je:

Paní Němcová, co byste dnes, ve sváteční den, řekla jako jeden z mluvčích Charty 77?

Totéž, co jsem říkala vždy, že mi jde o občanská a lidská práva. Dnes bych je zejména ráda vztáhla na lidská práva Václava Havla, protože se mi zdá, že je v situaci, kdy se o ně příliš nedbá, že by měl mít trochu klidu a pohody a že ho všichni strašně obtěžujeme, že se na něj valíme, protože ho máme rádi. Mám o něj strach, aby to všechno unesl, chtěla bych ho chránit, aby měl sílu pro nás pro všechny, a aby to, o co mu šlo, mohl realizovat ve zdraví a pohodě.

DŮL "NOVĚ TECHNIKY"

Občanské fórum vyzvalo ke spolupráci všechny občany bez ohledu na jejich politickou příslušnost při odhalování chyb a negativních jevů nedávné minulosti. Nejsnadnějším, ale také nejtrestuhodnějším z takových jevů bylo zneužívání našeho přírodního bohatství.

Zejména v Ostravsko-karvinském revíru v posledních letech došlo k nebývalému rozmachu těžby, spíše však rabování, přírodních zásob černého uhlí - v takovém rozsahu, jako by příští generace už nikdy černé uhlí nepotřebovaly. Tato bezohledná těžba zcela ignorovala ekologické důsledky, projevující se v devastaci zemědělské půdy a v destrukci měst i venkova jejich poddolováním. Překážkou nebyly ani neúměrné investiční náklady nejen ve výstavbě nových dolů, ale ani v tzv. inovaci důlních strojů a zařízení. Těmto potřebám měl sloužit i vlastní podnik OKR - OSTROJ Opava, který se stále více věnoval realizaci zlepšovacích návrhů pro zintenzivnění těžby. Na čím dál tím bezohlednějším dolování se podílely i zahraniční podniky svými výrobky posuvných výztuží.

V této překotné inovaci se zvláště vyžívalo hospodářské vedení dolu DUKLA v Havířově-Suché. Ve svých náborových prospektech se tento podnik honosil názvem "důl nové techniky".

Jeho nejnovějším šlágreem je těžba pomocí polské výztuže PIOMA, kterou lze najednou - bez dosavadního lávkování - postupovat v pětimetrové sloji - na zával. Povrchové deformace při tomto poklesu nejsou vůbec brány na zřetel. Podle bližších informací jde o zlepšovací návrh, na němž se podílí dosavadní ředitel dolu ing. Gongol a bývalý ředitel koncernu OKR s. Valníček. K prosazení této metody musela být sloj (18412) posouzena jako brzotřesová, ačkoliv dříve byly v této i ve slojích sousedních havířům vypláceny příplatky za rizikovost pracoviště.

Za posledních deset let se důlní stroje a zařízení inovovaly až za 100 milionů Kčs v pořizovacích hodnotách. Není divu, že vedení podniku inovaci propagovalo, nikdo totiž nesledoval záslušnost příslušné tvorby investičních zdrojů. V rámci jejich tzv. přerozdělení po centralizaci a bilančních přidělů strojů podle požadavků podřízených podniků šlo pouze o to, který podnik se o jejich využití pokusí. (O tomto nešvaru přerozdělování hovořil v nedávné televizní relaci i prof. Ota Šik.)

Ekonomické vedení podniku nikdy nebralo v úvahu příslušné zvýšení materiálových nákladů na potřeby nových náhradních děl a pomocného materiálu, které také nikdy nebyly v souladu s plánovanou potřebou. Docházelo ke zkreslování prognóz k očekávaným stavům zásob a ke zkreslování skutečné těžby - objemu výroby.

V tomto posledním případě se "vyznamenal" i bývalý generální ředitel koncernu OKD s. Valníček, který sám objevil zatajenou skládku vytěženého uhlí na dole Dukla a pak v zájmu splnění plánu těžby celého revíru souhlasil s fingováním skutečné těžby od listopadu do konce roku tím, že podnik si připisoval ke skutečné denní těžbě 1.000 tun navíc z nezúčtované skládky, jako by je teprve vytěžil. Tím byly takřka legalizovány další machinace ve zúčtování mzdových a materiálových nákladů, které této fingované těžbě odpovídaly.

Podle výpovědí "pamětníků" prvních pětiletých se někde v okolí šachty nachází tzv. Šarčova sloj vytěženého uhlí pod náspem půdy, na které již vyrostl březový háj.

Nepochybně by bylo potřebné důkladně tyto záležitosti přezkoumat a v zájmu zachování přírodního bohatství odhalit pravdu.

Podle materiálů A. Urbance zpracoval J.S.

PROBLÉM: DYSLEXIE

(Rozhovor s Theo Schaapem)

- Co to je dyslexie?
- Problémy při čtení a psaní. Nedostatečné zpracování fonologické struktury slov. Můžeme pozorovat mikrozměny v levé hemisféře mozku.
- Kolik lidí trpí tímto nedostatkem?
- Sedm až dvanáct procent populace. Mohou to být lidé velmi inteligentní (např. Einstein, Vinci). Z historického hlediska je to moderní problém související se snižením negramotnosti.
- Který jazyk je pro dyslektika nejhroší?
- Nejhorší je dánština a nejméně problémů je s finštinou a italštinou. Zvláštní situace je v Japonsku. Pokud používají obrázkové (čínské) písmo, problém neexistuje. Když ale použijí sylabického zvukového písma (katanga), problém se ukáže.
- Jakým způsobem provádíte diagnózu a jakým způsobem léčíte?
- Zda se jedná o dyslexii nebo o něco jiného, zkoumáme tři půldne. Potom musí pacient chodit asi 40x až 60x vždy na jednu hodinu týdně k nám do ústavu. A doma rodiče s dětmi provádějí patnáctiminutová cvičení čtyřikrát týdně. O víkendu mají cvičení přísně zakázáno a mají proto o ně veliký zájem a cvičí tajně.
- Jak jste úspěšní v léčbě?
- Úspěšnost vyléčení naší metodou je 80-85 procent. Vyléčení jsou ale závislá na jazyku, ve kterém byli léčeni. Na cizí jazyk potřebují další metodu.
- Je známo, že v psaném projevu si mohou pomáhat některými značkami...
- Dyslektik písací tužkou si může pomoci různými triky, symboly apod. S rozšířením automatizace a při použití počítačů musí používat přesný jazyk a jsou tedy prakticky vyřazeni ze hry.
- Jaká je situace dyslektiků v Československu, z oficiálních zdrojů víme, že existují nějaké speciální třídy, ale učitelé o nich mnoho nevědí, jenom to, že je tam velmi těžké sehnat místo?
- Pokud vím, tak se zde používají metody, které jsou ještě běžné v Evropě i v USA, i když jsou již zastaralé.
- Proč jste odešel z univerzity v Amsterdamu, kde jste byl hlavou (Head of the Uni) neuropsychologie v Amsterdamu?
- Univerzita je byrokratický systém bez velké flexibility. Je necitlivá k situaci ve společnosti. Aplikovaná věda se zase proti tomu netěší příliš velké úctě. Chci jsem spojit základní výzkumy s praktickými problémy a přímo je použít v praxi. Odešel jsem z univerzity a ve svém bytě jsem založil spolu s ředitelem jedné banky, který sháněl peníze na tento projekt, nevýdělečnou nadaci IWAL. Nyní v ústavu pracuje 30 lidí, z toho 25 akademiků. Je to něco mezi čistým výzkumem univerzity a praktickou klinikou.
- Říkal jste, že máte nějakou nabídku.
- Nabízím čs. studentovi nebo absolventovi experimentální psychologie se zaměřením na jazyk stáž v IWAL. Rád bych pomohl připravit program pro dyslektiky v češtině. Podmínkou pro zájemce je dobrá znalost angličtiny.
- Děkuji za nabídku i za rozhovor.

(Zpracoval MhB)

DÁL VE STARÝCH KOLEJÍCH?

(Otevřený dopis pracovníků FÚTI)

FÚTI byl zřízen jako ústřední orgán státní správy pro oblast periodického tisku a jiných hromadných sdělovacích prostředků. Praktiky uplatňování této jeho kompetence se tomuto cíli během doby podstatně vzdálily, takže se vlastně stal prodlouženou rukou příslušné o oddělení ÚV KSČ a v mnoha případech i MV ČSSR. Mechanismus řízení a metody práce proto spíše odpovídaly direktivnímu řízení ze strany těchto orgánů, nežli samotnému postavení daného zákonem.

V současné době po FÚTI koluje větší množství návrhů na novou koncepci úřadu - ministerstva informací - i novou koncepci jednotlivých odborů úřadu. Ve většině případech tyto materiály nejsou podepsány, nelze je tudíž považovat za "oficiální". Je však známo, že zásadní koncepce je vypracovávána v sekretariátu předsedy úřadu, a to těmi samými lidmi, kteří nesou odpovědnost za bývalé deformace a nedůvěru široké novinářské fronty k úřadu jako celku. Nesouhlasíme s tím, že pracovníci úřadu nemají možnost se k těmto materiálům vyjadřovat, a i se na jejich přípravě podle zaměření své práce podílet. Ždá se nám, že nadále se snaží skupina lidí v úřadě uplatňovat kabinetní politiku a prosazovat stejné metody a formy práce, které byly obvyklé v minulosti.

Nemáme zájem na jejich odstranění z úřadu, ale zároveň máme výhrady k tomu, aby i nadále byli mluvčími úřadu, a to jak vnitřně, tak i navenek. Tyto pracovníky je třeba využít podle jejich kvalifikace a znalostí, ale je nemyslitelné, aby pouze oni měli rozhodující pravomoc a možnost prosazovat

své názory - jako dosud, nadto jen přizpůsobením se současnému demokratickému procesu.

Jsme si vědomi, že všichni pracovníci úřadu byli poplatní minulé době, avšak je třeba diferencovat podle míry jejich angažovanosti, a to tak, zda iniciativně vyvíjeli činnost nad rámec svých pracovních úkolů a nad rámec předmětu činnosti úřadu.

Tímto chceme říci, že máme především zájem na tom, aby úřad plnil úkoly, ke kterým je určen, a proto navrhuje:

1) Utvořit skupinu pracovníků úřadu - zástupců jednotlivých odborů, kteří by připravili iniciativní návrhy na vypracování koncepce a zaměření uvažovaného ministerstva informací.

2) V rámci jednotlivých odborů provést analýzu bývalé činnosti i metod práce a na základě výsledku připravili přechod na činnost úřadu v rámci nového organizačního začlenění.

3) Vzešlé návrhy doporučujeme konzultovat s odborníky, kteří se podílejí na vypracování koncepce ministerstva vně úřadu.

4) Doporučujeme uskutečnit schůzku - jednání - s představiteli neregistrovaných tiskovin, kteří mají zájem o vydávání s cílem poskytnout právní a jinou pomoc.

Jako platformu pro uplatňování těchto našich návrhů jsme dne 28.12.1989 ustavili občanské fórum, které je otevřeno všem pracovníkům úřadu, kteří se chtějí podílet na demokratizačním procesu v úřadu.

V Praze, dne 2. ledna, OF při FÚTI

VOKNO NENÍ JEN ČASOPIS

24.2. 1989 začalo v Ústí nad Orlicí trestní stíhání topiče Františka Stárka. K jednomu z nejostudnějších procesů proti nezávislým aktivistům došlo přesně ve stylu tehdejší československé přestavby.

Nejprve byl František Stárek obviněn z přečinu proti veřejnému pořádku, poté byl paragraf ještě šikovně změněn na pobuřování a výsledkem bylo odsouzení tohoto předního českého podzemního vydavatele a nezávislého novináře k trestu dvou a půlletého vězení. Družka Františka Stárka, Iva Vojtková, byla odsouzena na 12 měsíců s podmíněným odkladem na dva roky.

Zdůvodněním rozsudku bylo vydávání a rozšiřování samizdatového časopisu Vokno. František Stárek neseděl poprvé, první úder proti jeho časopisu proběhl již roku 1982. Tehdy byli odsouzeni a svůj trest si odpykali i Ivan Martin Jirous (3,5 roku), František Stárek (2,5 roku), Michal Hýbek (18 měsíců) a Martin Frič (15 měsíců).

Vokno patří k nejstarším samizdatovým časopisům, kromě mezery dvou a půl let, zaviněné uvězněním hnacího motoru jinak neustále obměňované redakce Františka Stárka, vycházelo prakticky nepřetržitě od roku 1979. A vycházet bude dál. Dnes si můžete Vokno objednat na adrese Bolzanova 7, Praha 1; již připravené číslo by se mělo objevit koncem ledna.

V jednom z rozhovorů František Stárek kdysi řekl: Vokno není jen časopis, je to kulturní instituce. Měl tím zřejmě na mysli nejen další aktivity s Voknem spojené, knižnici, videožurnál a další vydavatelské činy a skupiny, které jsou s Voknem propojeny personálně i duchovně, ale i celou dosti širokou obec čtenářů a příznivců, většinou už tradičně sepijatou s českým bigbitem, tou oblastí československé kultury, která je doma i ve světě nejspíše známá jako underground. A na další plány "kulturní instituce Vokno" jsme se zeptali přímo šéfredaktora, Františka Stárka.

IS: Jakými změnami projde Vokno teď po revoluci?

FS: Budeme dělat v podstatě to samé jako dřív, to znamená, mimo vlastního časopisu chceme pokračovat ve videožurnálu, v knižní edici, dál vydáváme Voknoviny, což je vlastně informační příloha - Voknoviny rozesíláme na adresy našich čtenářů a přes ně také zjišťujeme alespoň přibližný počet odběratelů. Takže změny, a to dost podstatný, proběhnou spíš po technické stránce - zato odpadnou starosti s policií, konspirace, chceme vydávat normálně v tiskárnách. Možná, že přijmeme nové lidi, ale zdůrazňuju, že hlavně zase kvůli té technické stránce. Já chci spolupracovat především s lidmi, které už znám, u kterých vím, v čem se spolehnout a v čem ne, takže vlastní redakční tým - to je Zbyněk Bálek,

Luděk Marks, Milan Vodrážka, Martin Fendrych a další. Pro ilustraci těch změn, na který se pořád ptáš, ti můžu říci typickou příhodu. Já se teprve až teď dozvěděl, jak se jmenuje jeden z našich hlavních přispěvatelů, dřív jsem ho znal jen pod pseudonymem Blumfeld, Čaroděj a tak dál - je to Luboš Drozd.

IS: Časopis Vokno byl vždy brán jako něco speciálního, jako underground, druhá kultura...

FS: Vokno, to je proměnlivý mechanismus, vždy chceme reagovat na konkrétní situaci. Je to vidět i na redakci, ta je propojená s čtenáři, mezi redakcí a čtenářskou obcí není žádná bariéra, i samotná redakce je do určité míry proměnlivá, lidi odcházejí a přicházejí noví... Já bych to přirovnal k rockovému koncertu, ten se povede, když je dobrá kapela, i když je dobrý publikum, a já chci dělat takovouhle rokenrolovou žurnalistiku. Myslím, že nikdy nebudeme nějakým exkluzivním časopisem, my prostě zůstaneme, i když ve změnách, tak stejně v podzemí... Myslím, že kultura má vždy dvě složky, tu primární, a potom je tam takové malé, sekundární kolečko, který se určitým způsobem k tomu primárnímu váže, ale je někde jinde... V našem případě tomu říkáme druhá kultura nebo underground, ve světě se tomu říká alternativa. V podtitulu jsme měli "časopis pro druhou i jinou kulturu", to asi vypustíme, ta jiná

JAK DÁL V DOMOVĚ DŮCHODCŮ?

Občanské fórum pracovníků domova důchodců v Rožmitále pod Třemšínem formulovalo ve čtvrtek 21.12.1989 v několika bodech požadavky na nezbytné změny na jejich pracovišti: 1. zrušení kádrového oddělení Okresního ústavu služeb v Příbrami, pod nějž dům důchodců spadá, a vydání kádrových materiálů pracovníkům domova důchodců, 2. rekonstrukce ZV ROH, 3. zrušení BSP, ZO KSČ a ZO SČSP na pracovišti, 4. zavedení spolurozhodování pracovníků domova důchodců o funkcích a pracovních náplních pracovníků OÚSS Příbram, 6. volba vrchní sestry, 7. odstoupení vedoucí domova důchodců pro neadekvátní jednání s pracovníky i obyvateli domova důchodců a pro zneužívání funkce (doloženo).

Žijeme ve dnech, kdy ani odpůrci radikálního ozdravení naší společnosti si nedovolí problémy prostě odložit s tím, že "ty věci se musí samozřejmě zvážít". I oni dnes jednají.

V případě rožmitálského domova důchodců v rychlém sledu: 1. babičky a dědečkové dostali k podepsání někteří čistý list papíru, někteří již formulované vyslovení důvěry vedoucí domova. Všichni ovšem s tím, že podepisují svůj souhlas s péčí, se stravou... 2. Ředitel OÚSS Příbram Jiří Plachý navštívil spolu s dvěma dalšími pracovníky OÚSS domov důchodců. Tyto pracovníce vytvořily jakousi dvoučlennou komisi za zavřenými dveřmi, kam měli být pracovníci jednohlavě zváni k...vyslyšení?...či výsledku? Toto kolektiv odmítl a prosadil alespoň "projednání" v malých skupinkách. V dosaženém ovzduší zastrašení a zmatku daly pracovníce OÚSS každému rebelantu podepsat jakýsi zápis o své "výpovědi". Proč jakýsi? Nikdo ho dále neviděl a nebyl vydán ani na požádání.

Zase jednou vidíme, jak jsou k neumoření a jak je to s nimi stále dokola stejné. V tomto případě budou později tvrdit, že naopak chtěli s každým co nejvšedněji projednat... a určitě přijdou na pořad i slova o dobré vůli.

kultura teď může být kdekoli, třeba v televizi. Ta díla, která jsme vydávali, protože jinak nebyla žádná možnost jejich uveřejnění - kvůli zákazům, samozřejmě - ta teď bude mít legální prostor. Je tu taky spousta věcí úplně nových, na který si budeme muset zvykat, naučit se je. Pokud dříve 60% mé práce tvořily starosti s technikou konspirace, teď to všechno můžu vrhnout do normálního vydávání.

IS: Dvě jména spojená s Voknem i s celým undergroundem, dva redaktori, jejichž jména a adresy byly uvedeny v tiráži předrevolučního Vokna, myslím Jirouse a Bondyho... jak úzká bude jejich spolupráce v Voknem?

FS: O tom se mi nechce mluvit.

IS: Tak alespoň prozrad' některé tituly z chystané knižní řady.

FS: Budeme pokračovat ve vydávání Bondyho, chystáme jeho "Dějiny filosofie", dalším titulem bude kniha Pavla Tigrida "Dnešek je váš, zítřek bude náš" a chystáme i další knihy a akce, ale o tom teď mluvit se mi zdá předčasný.

Rozhovor s Františkem Stárkem je prvním se série rozhovorů s nezávislými vydavateli. V příštím čísle uveřejníme rozhovor se Zbyňkem Benýškem, šéfredaktorem vřaděn-skeho paternostery.

17/1

OF domova důchodců rozhodlo nedat se a na odpoledne tohoto prošetřovacího dne svolalo schůzi, kam pozvalo i ony dvě pracovníce OÚSS. Nevyřešilo se nic, vedoucí domova se nemohla dostavit pro naprosté vyčerpání.

A obyvatelé domova, o jejichž spokojenost jde především? Někteří z nich si dobře všimli, co v chvatu podepsali (jistěže "nemuseli") a jak se jim tento vánoční dárek zamlouvá, netřeba rozvádět.

Držíme palce dalšímu vývoji v rožmitálském domově důchodců. A nemysleme si přitom, že jde "jen o nějaký domov důchodců". Ono jde konečně opravdu o nás o všechny.

Zuzana Bílková

CHCETE ČÍST NEBO UDÁVAT?

Spolu s postupným zklidňováním "revolučního nadšení" dochází zcela logicky i k postupné normalizaci vazeb mezi tiskárenskými, vydavateli a čtenáři. Stručně řečeno: doba, kdy zapálení tiskaři po nocích rozmnožovali texty stejně zapálených redaktorů, kteří je potom zdarma kolportovali lidem, skončila. Na scénu opět vstupují zákony a znovu začíná fungovat obecně platné heslo, že totiž za všechno se musí platit. Ani Informační servis se tomuto neúprosnému pravidlu nevyhnul. Na stůl ná" docházejí první faktury a pohledávky. Připadalo nám proto naprosto přirozené, že nadále budeme svou porci informací poskytovat za drobnou - a dobrovolnou - finanční protihodnotu, která by aspoň z části pokryla provozní náklady. Ukazuje se však, že část našich spoluobčanů tento přírodní vývoj nejde pod nos. Kolportéři "dvoukorunového" IS často naráželi na nechápavé dotazy typu "proč?", "vždyť to doteď bylo zadarmo" a podobně. Nad tím by se ještě dalo mávnout rukou, vysvětlit situaci a případně nesolventnímu tazateli dát výtisk jako dříve zdarma. Zneklidňující odrůdou nespokojenců jsou však amatérští strážcové pořádku, kteří se prostě nedokáží klidně dívat, jak se někdo veřejně a drze "obohacuje". Hnání smyslem pro spravedlnost pak pobíhají mezi Aurorou a

Špálovou galerií a hledají, komu by udali fakt, že "támhle prodávají Informační servis za peníze!"

Zdá se, že převlékání kabátů zasáhlo i praktikující udavače. Místo kanceláří v Bartolomějské dnes navštěvují Koordinační centrum Občanského fóra a místo zprávček kde v kterém bytě vrčí cyklostyl, přináší informace o "nelegálním" prodeji neregistrovaných novin. Zdá se, že občanský typ, který 70. léta proměnil v bažinu apatické líné nedůvěry, slušně prosperuje i na startu demokratické éry. Nemá už, pravda, ty možnosti a tím se trochu ztratila i bývalá razance, ale slibné náznaky možného rozvoje se rýsují. Příklad:

Jeden člen naší redakce nabízel před nejmenovanou galerií v Praze kolemjdoucím servis s upozorněním, že pokud chtějí, mohou na oplátku dobrovolně přispět a tím pomoci dalšímu vydávání. Po malé chvíli byl napaden nejmenovaným mužem, pracovníkem oné galerie a zároveň aktivistou koordinačního výboru nejmenovaného fóra. Kasičku na příspěvky zmuchlala mužná pěst a fronta zájemců o servis vyslechla sérii nervních výtek o "porušování práva". (Tato nejmenovaná galerie přitom už čtyřicet dní distribuuje náš servis jako téměř jediný artikl,

který může nabídnout, aniž by se v nejmenším starala, za co jej vyrábíme - - to čistě pro dokreslení pikantnosti celé situace.) Náš člověk opustil místo střetu bez boje a další pokračování se dělo telefonicky, s vyloučením veřejnosti. Od agilního pracovníka jsme vyslechli pozdní omluvu a vysvětlení, že byl během deseti minut upozorněn asi šesti občany, že se před barákem někdo nezákonně obohacuje.

Šest udavačů za deset minut je zajímavý průměr a reakce příjemce taky mluví sama za sebe. Vypovídá minimálně o tom, jak hluboce nás zasáhlo čtyřicetiletí totality a jak nesnadná bude cesta ven.

A ještě krátký závěr:

Po dobu svého dalšího trvání (tedy zhruba do té doby, než bude Občanské fórum schopno vydávat svůj vlastní časopis) bude Informační servis poskytován výměnou za dvě Kčs - zpočátku ještě dobrovolně, po získání právní subjektivity NTS - oficiálně. Ti, kterým se to zdá mnoho, mají v zásadě tři možnosti: buď vysvětlit kolportérovi, že nemají peníze a v tom případě dostanou výtisk zdarma (invalidé, důchodci, vojáci), nebo jít normálně a v klidu o dům dál, nebo celou věc "ohlásit". Tedy tak jako dosud. "Něžná revoluce" pokračuje dál. Občané, zkroťte vrozenou bdělost! (il)

sport

časopis
pro kulturní
a společenskou
informaci

Na činnost NTS zatím laskavě přispěli

Vladimír Zavadil USA 20.-\$
Martin Horsky USA 25.-\$
Helen A. Stach USA 200.-\$
Alexandr Hammid USA 100.-\$
Miloš M. Vobořil USA 100.-\$

M. and J. Lukas USA 50.-\$
Frank Kent USA 10.-\$
J. and D. Vaverka USA 10.-\$
Josef Blaha USA 30.-\$
Vladimír Hrstka NSR 2000.-DM
Jiří Holubec Švýcarsko 100.-Šfr

konto NTS

Š: Jan Ruml 34278-180556-021,
SBČS Pha 2,
Václavské náměstí 42, Praha 1
Kčs: Jan Brabec 12383-40-018,
ČSS, Vodičkova 9, Praha 1

(Informační servis, vydává NEZÁVISLÉ TISKOVÉ STŘEDISKO: Michal Blažek, Jan Brabec, Marie Divišová, Jan Hrabina, Ivan Lamper, Zbyněk Petráček, Jan Ruml, Ondřej Ryčl, Jan Slovák, Jaroslav Spurný, Miroslav Šimáček, Petruška Šustrová, Jáchym Topol, Martin Weiss. Josef Zajíček.

Středisko vzniklo 18.11. sloučením redakcí REVOLVER REVUE a SPORTU. Během dvou dnů se k němu přidalo množství dobrovolných spolupracovníků, které z technických důvodů nelze jmenovat všechny, avšak bez nichž by naše práce nebyla realizovatelná. Redakce děkuje všem, kteří se naší práce účastní, a podporují ji.

Adresa: BOLZANOVA 7, PRAHA 1, tel. 22 19 60 nebo 22 17 26, fax: 222 304)

Uzávěrka č. 38: 4.1.1990, 20.45 hod.